

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 513 del 9/12 al 22/12 de 2020 2,5 €

Sense rumb humanitari

El bloqueig de les fronteres marítimes i terrestres de la Unió Europea força la reobertura de la ruta de les Canàries, amb un increment de la mortalitat

pàg. 4-11

La brúixola de la imatge va arribar la matinada del 18 de novembre a l'illa de Gran Canària en una barca procedent del Senegal / MARTÍ ALBESA @AgenciaTalaia

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, Nau 1, Planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia | miralls@directa.cat
Cruïlla
Laia Mas i Guille Larios | cruïlla@directa.cat
Impressions
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Albert Alexandre | impressions@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Elena G. Ruiz, Jofre Figueras i Eloi Latorre | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
L'espina
Carlos Villafranca | espina@directa.cat
Fotografia
Víctor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Roser Pineda i Esther Aguilà | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Èlia Olivan | correcio@directa.cat
Edició
Jesús Rodríguez | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
Administració i subscripcions
Ester Mora | administracio@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Irene Selvaggi | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord. El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: MARTÍ ALBESA

SUMARI

A FONS

4-11

Sense rumb humanitari
La política migratòria del govern espanyol ha reforçat el bloqueig marítim i terrestre de la frontera sud, entre Gibraltar i l'extrem sud dels Països Catalans. La conseqüència directa ha estat la reobertura de la ruta canària, amb 20.000 arribades. Un reportatge de Sara Montesinos i Martí Albesa, amb infografia de Diego Milvietnams.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Iolanda Fresnillo
Gemma Garcia conversa amb la sociòloga sobre deute, desenvolupament i finances responsables, en un moment en què el nombre de països que destinen més del 20% dels ingressos fiscals a pagar deute s'està disparant. Fotos d'Elena Bulet.

IMPRESSIONS

16-18

Desemparant el desemparat
Opinió de Núria Empez il·lustrada per Víctor Colomer.
L'error de centralitzar
Article de Marc Ferrer, de Bombers per la República, i il·lustració de Guillem Arderius.

CRUÏLLA

19-21

Transformar el consum a glops
Begudes sostenibles, ecològiques, de proximitat i que suposen una alternativa a les grans marques comercials són cada vegada més presents als espais d'oci, bars i restaurants. Un reportatge de Tere Alberó.

RODA EL MÓN

22-26

L'eterna espera a les portes de la UE
Milers de persones en trànsit es troben encallades a Bòsnia i Hercegovina. Un reportatge de Joan Giralt.
Crits enmig de la nit
Sobre les incursions de l'exèrcit israelià en llars palestines. Per Oriol Andrés Gallart.

EXPRESSIONS

27-31

'Gamers' sense exclusions
La identitat prototípica del jugador de videojocs no és representativa de la realitat complexa del *gaming* i s'hi acostuma a excloure les dones, la comunitat LGBTI o certes franges d'edat. Un reportatge d'Edu Abad Cabedo.
Les veus del foc i de les pedres
Relat de Maria Ferotge i il·lustració de Tania Vicedo.

INDIRECTA

32

Entrevista a Natasha Neri
L'activista pels drets humans al Brasil actualment treballa amb Amnistia Internacional i la seva tasca i el seu discurs se centren a acompanyar les mares dels més de 16.000 joves de favela assassinats per la policia des de l'any 2002. Per Berta Camprubí.

Més que mil paraules

TONI FERRAGUT @inoTFerragut | En resposta a l'acte convocat pel partit ultradretà Vox el 6 de desembre a Girona, diferents col·lectius antifeixistes s'hi van manifestar sota el lema "Girona serà la tomba del feixisme". Els Mossos d'Esquadra van acordonar la plaça del Vi perquè hi poguessin entrar els nacionalistes espanyols. A Barcelona la policia també va bloquejar la resposta antifeixista a un míting de Santiago Abascal amb proclames d'exaltació del nazisme d'alguns dels assistents.

Comunitat Directacoop

L'empremta de la lectura

Estel·la Marcos | @EstellaMarcos

“Prenem partit”, “Alça la paraula”, “Aquest hivern, regala Directa” o “El teu regal, la llibertat del nostre periodisme” són alguns dels lemes que la DIRECTA hem fet servir en les nostres últimes campanyes d’hivern. Cada hivern, quan s’apropen les dates de llums, anuncis, ofertes, compres, regals i una forçada felicitat, us fem arribar la campanya que incentiva la subscripció a la DIRECTA. Aprofitem aquells dies de l’any en què pràcticament tothom fa regals -és així, no ens enganyem- per posar en valor el periodisme que fem, i sobretot, la importància que té cada subscripció per al projecte. Entre l’allau de missatges consumistes, introduïm el de regalar la DIRECTA per a qui vulgui fer amb el seu present una aposta transformadora. Assumim que ens aprofitem de les eines del sistema per descosir-nos, fil per fil, l’uniforme del consumisme, la productivitat, la submissió, la individualitat. Estirem fils i els utilitzem per cosir altres peces, desfer-les, refer-les i lluir-les.

El context en què arribem a aquest hivern és especialment incert, im-

previst i inestable. La relació entre el dins i el fora s’ha trasbalsat, les relacions i el teixit comunitari s’han vist amenaçades, la violència que exerceixen les relacions de poder s’està fent encara més cruel. El Nadal, com tants altres derivats del sistema, s’imposa sense tenir en compte el context. Nosaltres decidim, com sempre, fer-nos veure i explicar-vos que cada subscripció i cada regal suposa una dosi més d’autogestió, d’independència i de solidesa del projecte.

Per això, amb la campanya d’enguany us volem empènyer a fora, al carrer, a enfortir els llaços comunitaris, a enfrontar i denunciar les amenaces i a recosir les costures. A través de la lectura de llibres i de periodisme transformador, us convidem a cultivar una mirada cap enfora. Aquest hivern, ens aliem amb les editorials Raig Verd, Virus, Sembra Llibres i Angle Editorial per incentivar la literatura i el periodisme com a eines de lluita i de confrontació -d’idees i d’injustícies-, eines que deixen empremta. Estigueu pendents de les vostres pantalles el proper di-lluns 14 de desembre.

L'espina

Centenars
de viatgers
bloquejats per
la policia al moll
d'Arguineguín de
Gran Canària
/ MARTÍ ALBESA
@AgenciaTalaia

L'agost de 2018, les altes temperatures al sud d'Andalusia feien els dies llargs i feixucs. Als despatxos de la Moncloa, amb una sensació de confort ben diferent i amb Pedro Sánchez al capdavant -després de guanyar la moció de censura a Mariano Rajoy-, es decidia el futur de les persones que arribaven a les costes meridionals espanyoles. Desenes de periodistes, sorpreses per la facilitat a l'hora de treballar, recorrien amb cotxes de lloguer el laberint de carreteres del port d'Algesires fins a arribar al moll, on unes 500 persones d'origen subsaharià esperaven alguna resposta de les autoritats. Lones de plàstic i mantes de la Creu Roja lligades amb cordes i nusos a la tanca propiciaven algunes ombres que evitaven cops de calor agreujats per l'angoixa, l'espera i el sotrac psicoemocional de després de la travessa en barca.

Quatre o cinc lavabos químics, tres àpats insuficients al dia i una tensió desesperada creaven un ecosistema estrany que ningú sabia com gestionar. “És a Europa, que passa tot això? No és possible”, cridava en Touré, un jove de Costa d'Ivori, abans de patir un cop de calor. Finalment, després de set dies d'espera, les persones van ser traslladades en autobusos de detenció de la Guàrdia Civil, entre crits i alguna porra alçada, fins a centres esportius on els esperaven màrfegues a terra, privació de llibertat i una ordre d'expulsió.

L'estiu de 2018, l'anomenada frontera sud va ser la més transitada d'entrada a Europa, amb més de 65.000 arribades, la majoria per mar -concre-

tament via l'estret de Gibraltar i el mar d'Alborán. Aquesta no era pas una ruta nova; de fet, aquell mateix any se'n complien trenta de la trista efemèride de la primera imatge d'un cadàver migrant arribat a les platges de Cadis. Des de principis dels anys noranta, la ruta havia estat activa, però mai fins a les xifres de fa dos anys.

La llibertat amb què la premsa va treballar aquell estiu va facilitar que les autoritats espanyoles aconseguissin un relat i unes imatges de suposat caos provocat per l'augment d'arribades. I, d'aquesta manera, el govern socialista va poder justificar una estratègia a tres bandes: injectar més recursos econòmics perquè el Marroc controlés les seves fronteres, aconseguir més suport econòmic per part de la Unió Europea i dibuixar l'imaginari necessari per instaurar el comandament únic.

Aquest comandament, imposat per Pedro Sánchez a finals de 2018, és a la pràctica un procés de militarització de la ruta entre el Marroc i l'Estat espanyol. Les tasques de rescat passen a ser comandades i coordinades per la Guàrdia Civil, i es treu així tota l'autonomia a Salvament Marítim, un servei públic i conformat per civils que, a més, a partir d'aquella data, va ser forçat a sumar-se a l'apagada informativa: té prohibit parlar amb la premsa i des de la direcció s'ha deixat de proporcionar informació sobre els moviments migratoris. I el més greu i denunciat també per alguns membres de la seva plantilla: reben directrius contràries a la llei marítima internacional. Són dos els punts clau que es vulneren amb aquesta nova jerarquia liderada per la benemèri-

EL BLOQUEIG NAVAL A ANDALUSIA REOBRE LA RUTA DE LES CANÀRIES

Es multiplica per cinc l'arribada d'embarcacions a les illes de l'arxipèlag, alhora que creix la mortalitat per naufragis al tram de costa comprès entre Gibraltar i l'extrem sud dels Països Catalans

Sara Montesinos | @AgenciaTalaia

La implantació del comandament únic és una de les mesures de Pedro Sánchez per reduir la migració en un 50%

Els operatius ja no els lidera Salvament Marítim sinó la Guàrdia Civil, que esgota fins al límit els temps de rescat

ta: per una banda, l'obligació de sortir a rescatar qualsevol persona que estigui en perill al mar, i, per l'altra, desembarcar aquella persona al port més proper o més segur.

El comandament únic ara marca les sortides de Salvament Marítim a través de la Guàrdia Civil, que porta al límit els temps de rescat a l'espera que el Marroc compleixi amb la seva part del tracte. En aquest sentit, personal de Salvament Marítim, a

través del seu portaveu Ismael Furió, ha expressat diverses vegades que “alentir la sortida de les barques de rescat posa en perill les persones i moltes vegades és massa tard”. A més, també des de finals de 2018, l'Estat espanyol ha construït diversos centres d'atenció temporal d'estrangers (CATE) a ciutats com Algesires, Màlaga o Almeria.

En aquest sentit, l'autoritat del capità de cada barca de rescat es veu també erosionada pel comandament únic, que és qui ara decideix el punt de desembarcament. És a dir, si la llanxa de Tarifa assisteix persones a l'oest de Cadis, no podrà desembarcar ni a Cadis, ni a Barbate ni a Tarifa, sinó que haurà de fer més quilòmetres de tornada fins a Algesires, sense tenir en compte l'estat físic i mental de les persones rescatades ni tampoc les circumstàncies meteorològiques del moment. Aquesta imposició, segons un dels treballadors que prefereix mantenir-se en l'anonimat, “posa en risc vides humanes, i no només això, sinó que va contra la llei marítima, ja que és una decisió que correspon i hauria de prendre un capità, que és qui està al mig del mar”.

La implantació del comandament únic és una de les mesures destinades a complir la promesa de Pedro Sánchez de reduir la migració com a mínim en un 50%. Durant l'any 2019, aquesta fortificació del Mediterrani occidental va complir les proclames del govern -ja en coalició amb Podem- tot i augmentar en percentatge les morts en travessa. Malgrat tot, els intents de l'Estat espanyol i la Unió Europea per blindar les fronteres -fins i tot amb l'arribada dels vaixells de Frontex a les costes andaluses- no van servir de gaire, i les persones amb

necessitat o desig de migrar cap al nord han obert i reobert altres vies de pas.

Així és com, després d'una llarga cronologia de tancaments, militaritzacions i fortificacions de fronteres al llarg del Mediterrani, l'Europa balcànica i els països escandinaus, arribem a les Canàries. El moll d'Arguineguín, al sud de l'illa de Gran Canària, ha esdevingut, des de l'agost, un focus prioritari dels mitjans de comunicació. Carpes, lones i mantes de la Creu Roja fan ombra, però no tenen res a fer contra els trenta graus del sud illenc. Caos i surrealisme envolten les constants i diverses vulneracions de drets humans. “Llanceu-los al mar!”, criden els pescadors des de la confraria. “Podeu apartar l'ambulància? Tinc un directe”, demana una reportera a la policia. “Prou invasió”, reclama una veïna que passava per allà. I així, durant prop de tres mesos, persones migrants esperen al moll decisions polítiques que seran el seu futur.

La reobertura d'aquesta ruta canària ha esmicolat les estadístiques i les promeses del govern “més progressista de la història” i ha donat xifres mai vistes, com l'increment d'un 495% de les arribades a les Canàries i d'un 46% en el conjunt de l'Estat espanyol. Cal tenir present, a més, l'afegida perillositat de la ruta, on la distància entre el punt de sortida i el de destí pot superar els 1.500 quilòmetres, amb uns corrents marítims de l'oceà Atlàntic que dificulten la navegació. Avui ja s'ha convertit en la ruta més mortífera d'entrada a Europa.

Les xifres d'arribades fins i tot són superiors a les de la crisi dels *cayucos* de 2006 i es donen »

» en un context agreujat de manca de llocs de treball a les illes com a conseqüència de la caiguda del turisme per les restriccions de la COVID-19. Fins a 2.200 persones s'han arribat a acumular al moll d'Arguineguín, en condicions insalubres i una llarga llista de vulneracions de drets humans i drets de la infància. A diferència del que es va viure a Algesires l'any 2018, actualment a Gran Canària la premsa és castigada rere una tanca que controlen en tot moment els agents de la Policia Nacional espanyola per limitar el contacte amb les migrants.

Estratègia planificada

La situació de les Canàries, però, és una conseqüència clara i directa del seguit de tancaments de fluxos migratoris iniciats l'any 2015, quan a partir de les arribades a Grècia des de Turquia es fortifica l'Egeu amb bucs de guerra de l'OTAN. Posteriorment, entre els anys 2017 i 2018, el trànsit migratori arriba al Mediterrani central amb la ruta des de Líbia cap a Itàlia, on la prohibició dels rescats per part dels vaixells de les organitzacions humanitàries i l'omissió de socors per part de les patrulles de guardacostes italianes esdevenen també un nou mur marítim. I el tercer bloqueig, doncs, seria el de la frontera sud -perpetrat pel comandament únic-, que blindava durant el 2019 l'estret de Gibraltar i el mar d'Alborán, i obliga així les persones que marxen o fugen dels seus països a viatjar encara més quilòmetres, reformular rutes i optar per la navegació atlàntica, des del Marroc fins a Guinea, amb diversos punts de sortida.

Tots aquests processos de militarització de les rutes de trànsit migratori responen a una estratègia de securització que fa servir pressupostos d'acollida o fins i tot humanitaris per convertir les fronteres europees en una fortalesa. Amb aquests discursos, segons defensen teòrics com el professor de relacions internacionals de la Universitat de Copenhaguen Ole Waever i que recullen els informes del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, la política migratòria ha esdevingut un camp de batalla sota un imaginari de protecció "davant l'amenaça constant d'un enemic, que és el migrant". El llenguatge utilitzat és clau per a la construcció d'aquest imaginari. En gran part de les peces periodístiques sobre arribades o fluxos migratoris es pot observar com es parla d'*immigrants* i no de *persones*, com les barques s'*intercepten* i no es *rescaten*, les arribades són *allaus* i les fronteres es *protegeixen* per *lluitar* contra la *immigració il·legal*.

El marc teòric i pràctic instaurat des de la caiguda del mur de Berlín en matèria de protecció ha fet augmentar paradoxalment la construcció de barreres físiques arreu de la Unió Europea, amb -actualment- una quinzena de murs i més de mil quilòmetres de tanques. Des dels més meridionals a Ceuta i Melilla fins al més septentrional, construït recentment a la frontera entre Noruega i Rússia. A més, la constitució de Frontex l'any 2004 normalitza la creació i la necessitat d'un cos militar amb dret a utilitzar la força que té per objectiu vigilar les fronteres exteriors de la UE. Aquesta agència europea de la "cooperació operativa de fronteres" va iniciar la seva activitat amb 6,2 milions d'euros l'any 2005, fins a arribar als 302 milions l'any 2017.

Les causes amagades

I amb tot, es parla poc de per què s'originen aquests moviments migratoris: l'explotació constant i contínua de recursos nord-sud i la necessitat de cercar un futur millor per part de milers de persones. El novembre de 2020, coincidint precisament amb la

DE 48 HORES A 10 DIES, EL PERILLÓS VIATGE DE LA RUTA DE LES CANÀRIES

● Platges des d'on s'inicien les rutes

► Illes de destí

TEMPS APROXIMAT DE VIATGE

negativa de l'Estat espanyol a responsabilitzar-se de les 20.000 persones arribades a les Canàries, la Unió Europea va ratificar el seu conveni bilateral de pesca amb el Senegal.

Amb aquest nou acord, l'Estat espanyol s'assegura durant cinc anys l'enviament de més d'una vintena de bucs de pesca, concretament de tonyina i lluç, a les costes del Senegal, acompanyats d'altres vaixells de l'Estat francès i Portugal. El pacte, aprovat pel Parlament Europeu, té vigència provisional des de 2019 i es tanca amb 1,7 milions d'euros pel

Senegal com a contrapartida per l'explotació de les seves aigües. De les conseqüències en fluxos migratoris no se'n parla i, per tant, tampoc de la quantitat de pescadors senegalesos que, sense recursos a les seves costes, agafen les mateixes barques amb què abans sortien a pescar per marxar rumb a les illes Canàries, l'Estat espanyol i Europa com a suposades terres d'oportunitats.

"No vull tornar al meu país; no hi vull tornar. Si m'hi envien de tornada, prefereixo morir", diu l'Oumar, que després d'una setmana a Arguineguín

PRINCIPALS MURS TERRESTRES I MARÍTIMS IMPOSATS PER LA UNIÓ EUROPEA

..... Murs marítims

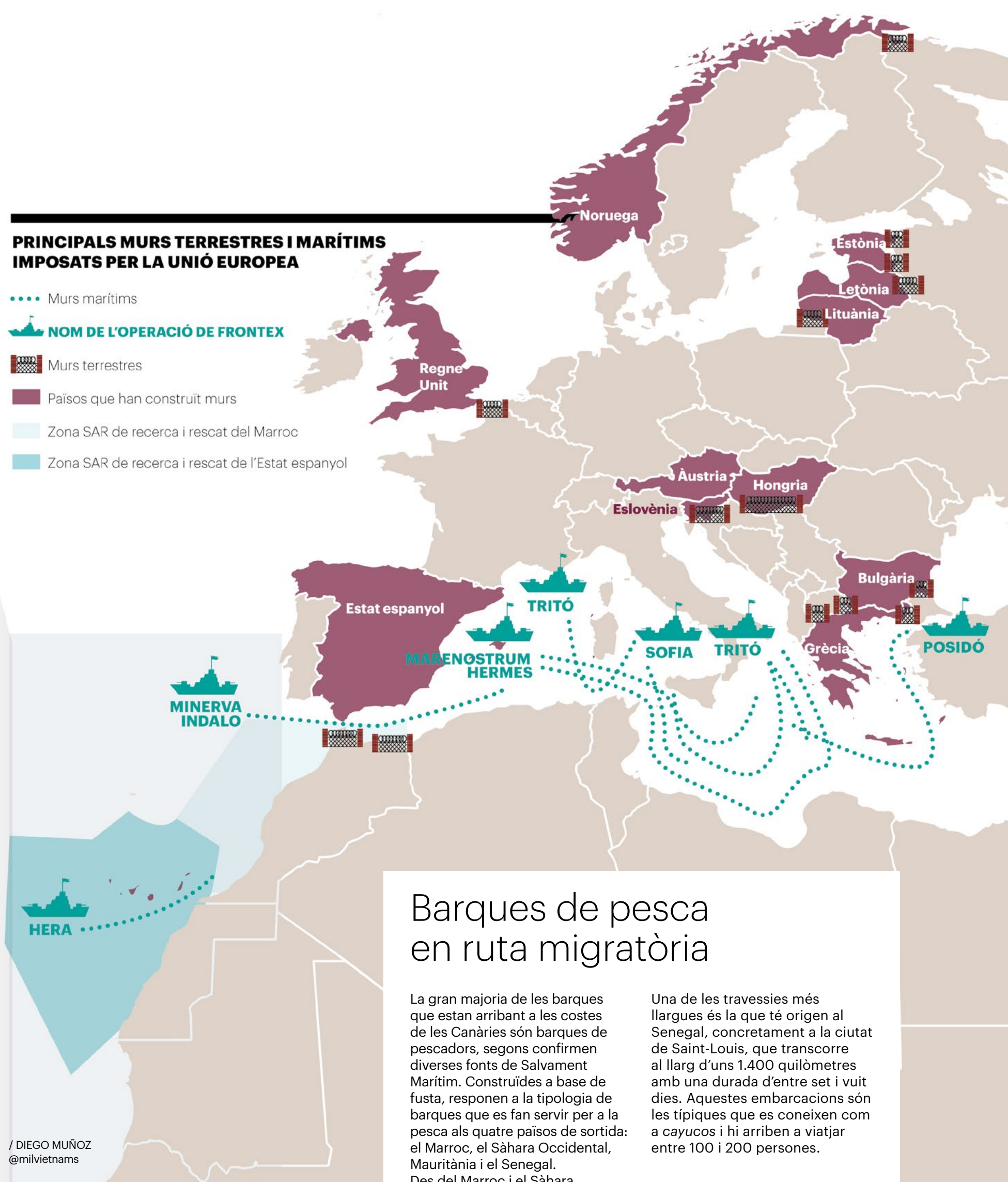
 NOM DE L'OPERACIÓ DE FRONTEX

 Murs terrestres

 Països que han construït murs

 Zona SAR de recerca i rescat del Marroc

 Zona SAR de recerca i rescat de l'Estat espanyol

Barques de pesca en ruta migratòria

La gran majoria de les barques que estan arribant a les costes de les Canàries són barques de pescadors, segons confirmen diverses fonts de Salvament Marítim. Construïdes a base de fusta, responen a la tipologia de barques que es fan servir per a la pesca als quatre països de sortida: el Marroc, el Sàhara Occidental, Mauritània i el Senegal.

Des del Marroc i el Sàhara Occidental, depenent de la ciutat –amb distàncies que van dels 100 als 400 quilòmetres–, els viatges es fan amb barques de fusta amb la punta ampla i alçada. Hi viatgen unes 25 persones i normalment triguen entre tres i quatre dies sortint majoritàriament de la localitat de Dakhla. Les que surten de Mauritània són una mica més allargades, hi viatgen una cinquantena de persones i són a l'aigua uns cinc dies en rutes d'uns 800 quilòmetres.

Una de les travessies més llargues és la que té origen al Senegal, concretament a la ciutat de Saint-Louis, que transcorre al llarg d'uns 1.400 quilòmetres amb una durada d'entre set i vuit dies. Aquestes embarcacions són les típiques que es coneixen com a cayucos i hi arriben a viatjar entre 100 i 200 persones.

Barques pesqueres embarrancades a la costa de Tarifa
/ MARTÍ ALBESA
@AgenciaTalaia

ara es resigna en un hotel del complex turístic Puerto Rico de Gran Canària, a deu minuts del moll, d'on només pot sortir de deu a dues del migdia. El jove, de 22 anys, va vendre casa seva per poder emprendre el viatge i espera encara a les Canàries poder arribar fins a la península i anar a Galícia, on el seu pare, també pescador, l'espera. Com ell, milers de senegalesos han posat rumb 320ºNO a les brúixoles de fusta, sense imaginar en cap moment que el punt d'arribada –i sense sortida– seria el moll d'Arguineguín. ●

/ DIEGO MUÑOZ
@milvietnams

El funcionament de l'Europa fortalesa

S. M. | @AgenciaTalaia

L'any 1990 es va rubricar l'espai Schengen i el 1995 va entrar en vigor. Aquest nou concepte territorial suprimeix les fronteres comunes dels estats integrants i estableix controls a les fronteres exteriors. En matèria migratòria, el Schengen funciona com un sol país. Actualment, 26 estats europeus mantenen aquest acord, que des de 1999 forma part del marc institucional i jurídic de la Unió Europea (UE). Els nous membres l'han d'aplicar completament quan el Consell de Caps d'Estat de la UE així ho determina. És, en essència, una erosió de la sobirania de cada estat, ja que en cas d'incomplir-se la política migratòria comunitària, l'estat seria expulsat i el control i la fortificació es traslladaria a la següent frontera.

També l'any 1990 es va signar el Conveni de Dublín entre els estats membres de la Unió Europea, un acord que el govern de Felipe González va ratificar el 1995. El conveni té per objectiu fixar criteris per decidir quin estat és responsable d'una sol·licitud d'asil. Després de dues actualitzacions i revisions el 2003 i el 2013, l'actual presidenta de la Comissió Europea, l'alemanya Ursula von der Leyen, ja confessa que el seu objectiu és abolir-lo.

Entre els criteris per a la distribució de les persones que entren a la Unió Europea figura tenir-hi vincles familiars o culturals, tenir algun visat o permís de residència i el país per on aquesta persona, de forma

legal o il·legal, ha arribat a territori europeu. Aquest darrer criteri és el més utilitzat i és el que des de 2015 -el Mediterrani és el punt d'entrada més transitat- ha fet que estats com

Grècia, Itàlia o l'Estat espanyol hagin reclamat més suport a les autoritats comunitàries.

Entre 2015 i 2016, més d'un milió de persones van arribar a Grècia, en la seva major part provinents de Síria i el Kurdistan. A mitjans de 2016, la Unió Europea va acordar establir una tre-

va al Conveni de Dublín i procurar una sèrie de relocalitzacions entre diversos estats membres. El procés de reubicació de les persones es va perllongar entre sis mesos i més d'un any i, a més,

la responsabilitat dels estats d'acatar la decisió podia ser eludida amb multes.

El mateix any en què la Unió Europea va anunciar aquesta relocalització de persones es va signar l'acord bilateral amb Turquia, que recollia que totes les persones que arribessin de forma irregular a Grècia serien retornades a Turquia. D'aquesta manera, Erdogan esdevenia el guardià de les portes d'Europa, ja que es comprometia, a més, a retenir les persones refugiades en territori turc. Aquest acord implicava beneficiar Turquia amb 3.000 milions d'euros, que se sumaven a la facilitació del trànsit de persones turques a Europa i l'espai Schengen.

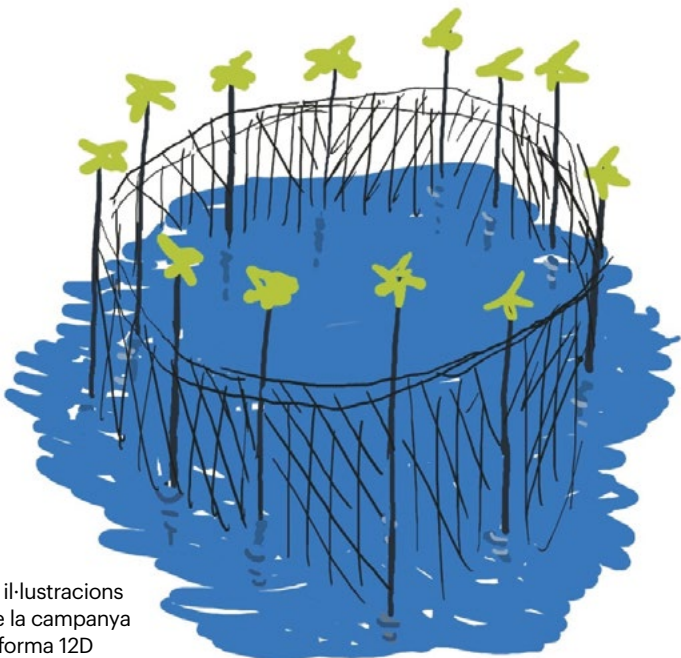
La prioritat de la Unió Europea i els seus estats membres continua sent la protecció de les fronteres, malgrat les més de 30.000 persones mortes al Mediterrani. ●

La prioritat de la Unió Europea i els seus estats membres continua sent la protecció de les fronteres, malgrat les 30.000 morts al Mediterrani

La plataforma 12D i la nova campanya contra els murs

Neix la Plataforma 12D, un espai de defensa dels drets humans que reclama una política migratòria sense violències. Més de mil quilòmetres de mur, criminalització de la solidaritat, externalització i militarització de les fronteres... Aquesta és l'Europa fortalesa que rebutja la Plataforma 12D, un col·lectiu que neix amb la voluntat de denunciar les morts i reclama vies segures.

Al web plataforma12d.com recullen adhesions al manifest, un text que sota els lemes "Prou murs" i "Posem els drets humans al centre" reclama el tancament dels CIE, la derogació de la llei d'estrangeria i l'aturada de les devolucions en calent. El 12 de desembre a les 12 del migdia, la plataforma fa una crida a sortir als carrers de Balaguer, Mataró, Girona, Reus, Sitges, Menorca, Barcelona i Tarragona.

Una de les il·lustracions del web de la campanya de la plataforma 12D

“ ”

TXEMA SANTANA, PERIODISTA

“Les persones que s’esperen a les Canàries podrien anar als municipis que volien acollir refugiats de Síria”

/ ALEJANDRO RAMOS
@alejandro_amos_foto

És periodista ‘freelance’ i actualment treballa en l’àmbit de la incidència social i política des de la Comissió Espanyola d’Ajuda al Refugiat (CEAR). Nascut i resident a Gran Canària, des de la reobertura de la ruta atlàntica ha esdevingut una de les principals fonts informatives i alhora una veu de denúncia de les polítiques migratòries de l’Estat espanyol

S. M. | @AgenciaTalaia

Quina resposta està donant el govern espanyol a la reobertura de la ruta canària?

La resposta està sent lenta, està anant a remolc dels esdeveniments, sense posar-se al capdavant per afrontar la situació amb solvència. S’està posant èmfasi en la vigilància policial a la frontera externa a la Unió Europea, és a dir, a Mauritània i el Senegal. Aquí cal reorientar els esforços. No només cal crear places d’acollida humanitària a les Canàries, sinó que cal acompanyar aquestes polítiques amb derivacions cap a territori continental. És necessari evitar que els punts de rebuda es col·lapsin, com ha passat al moll d’Arguineguín. Els esforços no s’han de centrar a les Canàries, cal fer-ho també al territori peninsular. L’altre dia revisava la llista de municipis que s’havien ofert per acollir les persones que fugien de Síria i buscaven refugi. Aquella llista continua existint, per què no la reprenem i la posem en marxa per derivar les persones que són a les Canàries? Ara és el moment de fer-ho.

Què ha passat aquestes setmanes al moll d’Arguineguín?

Hem vist imatges de persones tirades a terra, a més de trenta graus, sense accés a higiene i gairebé sen-

se banys químics. Les imatges mostren situacions inhumanes, una autèntica salvatjada organitzada en un lloc d’arribada que no hauria de servir per a res més que per a desembarcar. Hi ha arribat a haver més de 2.000 persones dormint a la intempèrie. No ho hem dit només nosaltres, organitzacions com Human Rights Watch, el Defensor del Poble o fins i tot l’Organització Mundial per les Migracions han visitat aquest lloc i han dit que no és suportable i que no s’hauria de

Hem vist situacions inhumanes, una autèntica salvatjada organitzada en un lloc que no hauria de servir per a res més que per a desembarcar

permetre. Cal buscar llocs alternatius, llocs on es pugui procedir a una rebuda i una acollida humanes. Em preocupa molt la velocitat de la degradació dels drets de les persones que arriben a Europa a través de les costes de les Canàries.

Com afecta aquesta situació a la població canària i a l’organització popular?

Bé, hi ha una part de la població deprimida. Les Canàries està passant per dos impactes molt forts. D’una banda, una crisi turística que ha deixat bona part de la població sense feina i, de l’altra, que sense aquest turisme la pesca funciona amb dificultat. Hi ha un clam social pel suport continental de derivació de persones per poder gestionar això a escala insular. En cas contrari, es genera un efecte de pressió, gens recomanable, per evitar els brots de xenofòbia que s’estan produint. Alhora, hi ha diversos espais d’organitzacions i moviments socials reivindicant drets per a totes les persones. La pandèmia, però, està limitant l’expressió popular al carrer, i no només de les persones que demanen més drets, sinó també de les persones contràries a la política que s’està portant i contrària a l’arribada de població migrant.

Quines similituds s’estan veient entre les Canàries i Lesbos?

Sentia el ministre de l’Interior, Fernando Grande-Marlaska, dir que no permetrà que les Canàries esdevingui Lesbos. Però més en-

llà de les declaracions, cal veure els fets. La degradació és molt veloç. Les mesures van encaminades a retenir aquí el màxim nombre de persones possible, excepte les vul-

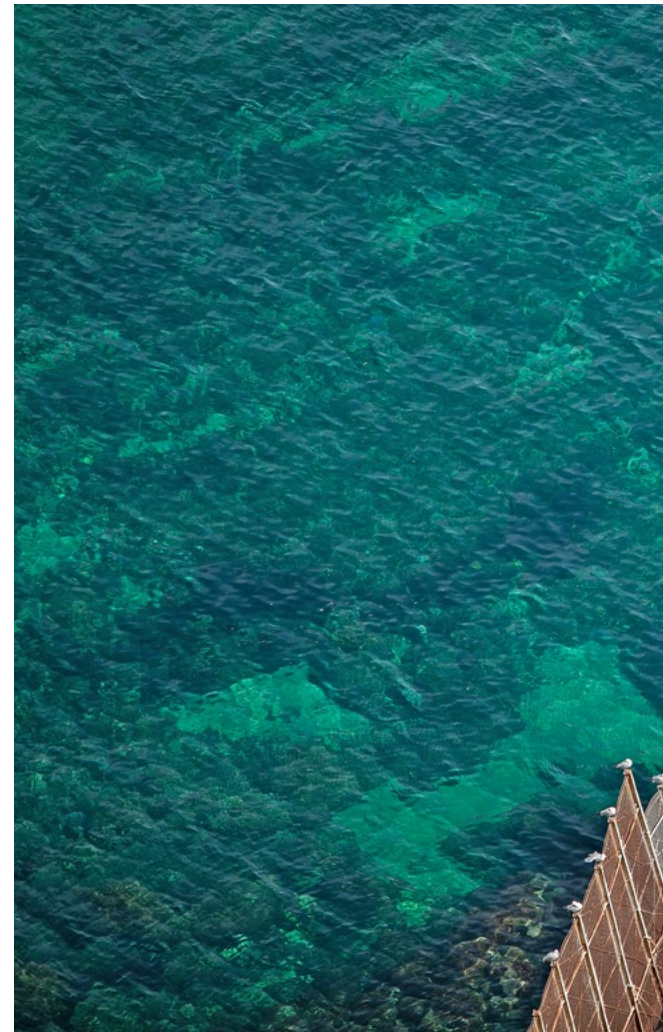
Les mesures van encaminades a retenir aquí el màxim de persones, excepte les vulnerables, diuen, i des d’aquí intentar expulsar-les

nerables, diuen, i des d’aquí intentar expulsar-les. Quines conseqüències tindrà això? Ho veurem. No em puc avançar al que passarà, però la trajectòria dels fets no convida a ser optimistes. Res es convertirà en Lesbos, perquè Lesbos és Lesbos i Canàries és Canàries. Són situacions diferents i no tenim per què esdevenir el mateix. No volem que aquí passi ni la meitat del que ha passat a Lesbos. Canàries és Canàries i la situació aquí és prou greu per afrontar-la amb el seu propi nom: la situació de les Canàries.

EL GOVERN "MÉS PROGRESSISTA", MURS I CENTRES D'INTERNAMENT

L'executiu de Pedro Sánchez i Pablo Iglesias ha mantingut la fortificació naval i els CIE, ahora que ha incrementat l'alçada de les tanques frontereres amb el Marroc

S. M. | @AgenciaTalaia

El 25 de juny de 1991, el govern de Felipe González signa l'acord d'adhesió de l'Estat espanyol a l'espai Schengen. A partir de llavors, el conveni de lliure circulació en fronteres internes i l'obligació de reforçar-ne les externes duu l'executiu socialista a acceptar la fortificació perimetral de Ceuta i Melilla. L'any 1996, el primer de l'arribada al poder de José María Aznar, arrenca la construcció de la tanca de Ceuta, amb vuit quilòmetres d'extensió. Dos anys després, es construeix la de Melilla, de dotze quilòmetres.

L'octubre de 2005, amb José Luis Rodríguez Zapatero al capdavant de l'executiu, s'aprova -a manera d'emergència- l'adopció de mesures per millorar la seguretat dels perímetres fronterers de Ceuta i Melilla, amb una inversió de més de 28 milions d'euros rubricada pel Consell de Ministres. Aquesta modificació de les tanques incorpora per primera vegada les perilloses concertines d'acer inoxidable. A més, s'hi sumen noves tecnologies d'ús militar, com les reixes o el cablejat amb sensors microfònics i les càmeres d'infrarojos per a la detecció de persones.

Des dels inicis de la gestió de les polítiques en matèria migratòria, tant el Partit Popular com el PSOE han decretat mesures que dificulten, prohibeixen i impossibiliten els trajectes migratoris que no compleixen la normativa. Des de la signatura del govern de coalició amb Unides Podem, no només no s'han pogut constatar millores, flexibilitzacions o mesures de més respecte cap a les persones, sinó que la política migratòria ha seguit en la mateixa línia restrictiva i amb l'increment de la mortalitat en alguns casos.

En aquest sentit, el text de l'anomenat "acord de coalició progressista" signat per Pedro Sánchez

El CIE de Barcelona no s'ha clausurat tot i les promeses, ans al contrari, s'ha ampliat amb un mòdul per a dones

Les concertines de Ceuta i Melilla s'han traslladat uns metres més enllà, amb la mateixa funció però en territori marroquí

i Pablo Iglesias esdevenia ambigu i parlava del compromís amb promoure una política de la immigració "justa i solidària" que "respectés els drets humans". Alhora, mencionava la necessitat d'una política europea d'immigració amb vies legals i segures, la implementació del Pacte Mundial per a les Migracions i el Pacte Mundial sobre els Refugiats, així com un suport al desenvolupament sostenible dels països d'origen i el trànsit per facilitar una immigració legal i segura. A la pràctica, paper mullat.

Tant és així que aquest 2020 l'Estat espanyol s'ha coronat com el país amb un dels murs més alts del món, per davant fins i tot del mur de Donald Trump entre els Estats Units i Mèxic, que arriba a

una alçada de 9 metres. A principis d'any, el ministre espanyol de l'Interior, Fernando Grande-Marlaska, presentava el nou projecte de remodelació de les tanques amb el Marroc. Amb 32 milions d'euros de pressupost, els murs i les reixes de Ceuta i Melilla incrementaran la seva alçada en un 30% i arribaran als 10 metres. La decisió respon a la promesa de retirar les concertines -una exigència unànime de les organitzacions humanitàries-, que cada any provocaven greus ferides i mutilacions a les persones que intentaven saltar les tanques. Però els fets demostren que només es tracta d'una operació de màrqueting. Les filferrades, tan perilloses com fulles d'afaitar, ja s'han traslladat uns metres més enllà, al capdamunt de les tanques sota control del govern marroquí.

A més, la nova política PSOE-Podem es va estrenar amb l'anomenat *comandament únic* sota batuta de la Guàrdia Civil, que ha blindat la frontera sud entre Gibraltar i l'extrem sud del País Valencià i que com a efecte col·lateral ha reobert la ruta de les Canàries. Pablo Iglesias ha guardat un silenci sepulcral, posant el focus en la recent aprovació de pressupostos i assumint, alhora, que durant el seu comandat l'Estat espanyol ja és la ruta més mortífera per entrar a Europa. A més, aquest 2020, les autoritats espanyoles han estat denunciades per la pràctica de separar infants de les seves mares, sobretot en la ruta canària, i alhora s'ha desplegat el primer campament militar per a persones migrants en territori espanyol, en una comparativa constant amb el que va passar a Grècia ara fa cinc anys. Coincideix, irònicament, que les desastroses polítiques al país hel·lè durant la mal anomenada

El mur que envolta la ciutat autònoma de Melilla arriba fins al mar / MARTÍ ALBESA @AgenciaTalaia

crisi dels refugiats van ser implementades, també, per un executiu d'esquerres, el d'Alexis Tsipras. En el mateix àmbit de les polítiques migratòries però lluny dels punts fronterers, l'executiu Sánchez-Iglesias segueix autoritzant els *check points* policials per caçar persones sense regularitzar i traslladar-les als centres d'internament d'estrangers -el CIE de Barcelona no només no ha tancat les portes, sinó que s'ha ampliat amb un mòdul per a dones. I per si no fora prou, s'ha consolidat la legislació prohibitiva pel que fa a l'obtenció de la residència, amb permís de treball o sense. Enguany, a més, les mesures s'han endurit, concretament per als joves que migren sols. El passat mes de juliol, un canvi d'interpretació de la llei d'estrangeria, a conseqüència de l'aplicació de la jurisprudència del Tribunal Suprem, va provocar un enduriment dels criteris exigits als adolescents migrants sense referents familiars per renovar els permisos de residència. En conseqüència, els joves hauran d'acreditar mitjans de vida propis per renovar el permís de residència no lucrativa, és a dir, sense permís per treballar, amb un mínim del 100% de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM) per a les primeres renovacions i del 400% de l'IPREM per a les segones renovacions. Això significa que, d'entrada, s'exigeix a joves que no tenen permís de treball uns ingressos de 537 euros al mes i per fer la segona renovació els ingressos han d'arribar als 2.151 euros, una xifra inabastable per a la majoria de la població que més que duplica el salari mínim interprofessional. A més, el canvi reinterpretatiu prohibeix que els ingressos puguin procedir de prestacions públiques o ajuts socials. ●

Iolanda Fresnillo,

sociòloga

“És més fàcil endeutar-se que enfrontar-se a les elits amb una gran reforma fiscal”

Text: Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega
Fotografia: Elena Bulet | @elenabulet

L'any 1999 va assabentar-se que s'estava organitzant una consulta ciutadana per abolir el deute extern dels països empobrits –com a conseqüència de les seves obligacions financeres amb l'Estat espanyol–, i s'hi va implicar. Varen participar-hi un milió de persones i el 97% dels vots van ser afirmatius. És sociòloga, però el seu pas per l'Observatori del Deute en la Globalització i, en definitiva, quinze anys com a investigadora i consultora sobre deute, desenvolupament i finances responsables, l'han forjat com una economista *encoberta*. En el moment actual, quan el nombre de països que destinen més del 20% dels ingressos fiscals a pagar deute s'està disparant, Fresnillo explica el perquè i quines conseqüències té. Ho fa des de l'Ateneu Rosa de Foc del barri de Gràcia de Barcelona, on participa a la cooperativa de consum La Tòfona.

Com definiríes els nivells de deute mundial en què ens trobem ara mateix? És un moment sense cap precedent històric. Mai hi havia hagut tant deute a escala global d'una manera tan estesa en diferents tipus d'economies: en les més industrialitzades, en les empobrides o en les emergents, i dels governs, les empreses, els bancs i fins i tot les famílies. En situacions anteriors, la crisi del deute s'havia centrat en alguna regió: a la perifèria europea en la crisi 2008-2010, al sud-est asiàtic a finals dels noranta, a l'Amèrica Llatina als anys vuitanta i a principis del 2000 o a l'Àfrica subsahariana a finals dels vuitanta. Ara és a tot arreu perquè interessa que sigui així, perquè el deute s'ha convertit en un negoci.

El deute per se no és dolent, ja que permet la inversió. És imprescindible analitzar-ne l'origen i el destí?

Cal conèixer l'origen i les condicions amb què s'ha contractat, qui presta diners i quin poder té, i quin és el seu destí, on s'inverteix. Alhora, cal saber el volum de què parteixes. Com a instrument per invertir, per exemple, si vull construir un hospital, amb la recaptació d'impostos no en tindrè prou i, per tant, m'endeutaré, i amb els ingressos fiscals aniré tornant el deute. El problema sorgeix quan el deute és tan elevat que la roda és tornar-se a endeutar per tornar el deute. Ara mateix no només ens endeutem per cobrir un dèficit, sinó perquè no el podem pagar sense tornar-nos a endeutar. Això és rellevant en l'àmbit dels estats, però és molt important dins les empreses. A l'Estat espanyol, a Catalunya i a escala global, sobretot als Estats Units, les empreses estan endeutades per tornar el deute anterior. Són el que anomenem *empreses zombis*.

I quin risc suposen les empreses zombis?

Si hi ha un xoc extern, com una pandèmia, tenen un risc molt elevat de fer fallida –amb tot el que implica de pèrdua de llocs de treball i de disrupció en l'economia. Pot comportar un efecte en cadena: quan una gran empresa fa fallida, hi ha una sèrie de proveïdors i altres societats que basculen al seu voltant que es veuen afectades. Com que l'economia és altament especulativa, si les expectatives són negatives perquè una empresa cau, el préstec o les inversions es poden aturar. Si els inversors pensen que no tindran els beneficis esperats en aquell sector, si tenen mala previsió, retiren les inversions. A l'inici de la declaració de la pandèmia, els tres primers mesos, es va produir la fuga de capitals més gran de la història de països del sud i emergents en el temps més curt, no perquè la situació generés un daltabaix immediat sinó perquè generava una gran incertesa. Si el deute és massa elevat, la incertesa també es dispara.

La COVID-19 ha disparat l'endeutament i ha aprofundit una crisi preexistent?

A mi m'agrada dir que la crisi de la COVID-19 prem el disparador d'una situació que ja era sobre la taula, és un *trigger*. Des de fa un parell d'anys, moviments socials però també l'ortodòxia més ortodoxa de l'economia mundial alerten que els nivells d'endeutament són massa elevats. La pandèmia mundial l'accelera i fa que aquesta situació que s'aguantava amb fils esclati i es converteixi en una crisi. M'agrada citar una companya del moviment del deute de les Filipines, Lidy Nacpil, que sempre diu que des del nord o des del punt de vista dels creditors es parla de crisi quan hi ha dificultats per pagar o es preveu que n'hi hagi,

però des de la visió dels pobles la crisi arriba molt abans. Quan hi ha nivells d'endeutament elevats, es comença a contraure la despesa, i la primera és la social. Això ja ho estàvem veient, a Europa de forma menys visible perquè ja veníem de la crisi del 2010-2011, però als països del sud des del 2014 estaven baixant molt les despeses governamentals no destinades a pagar deute.

Quan i com es va iniciar aquest nou cicle d'endeutament?

La crisi del 2008 arriba a la perifèria europea quan el deute públic no estava disparat, però la resposta a aquella crisi fa que s'incrementi molt, per exemple a través dels rescats bancaris i també de polítiques fiscals que no toquen privilegis de les classes dominants. No es fa una reforma fiscal per incrementar els ingressos i fer front a les despeses, sinó que s'opta per endeutar-se. Alhora, hi ha un augment de les despeses de la gestió social de la mateixa crisi, però no és el més elevat. El Banc Central Europeu (BCE) i el Tresor nord-americà van fer una política de *quantitative easing*: prestar diners pràcticament al 0% d'interès als estats de la UE i als Estats Units, de manera que per als inversors internacionals resultava molt poc atractiu invertir en el seu deute. Van buscar altres mercats i van anar cap a països del sud i emergents per prestar diners de forma massiva a un tipus d'interès molt més elevat. De cop i volta, països com Zàmbia o Ghana van poder emetre deute als mercats financers. En va resultar una Europa endeutada, i altres països, sobretot més empobrits, van incrementar el deute. Per un govern, és molt més fàcil endeutar-se que fer una gran reforma fiscal, és a dir, enfrontar-se a les elits. L'altre problema és que les empreses estan sobreendeutades pel procés de financerització, en què endeutar-se i jugar als mercats financers ha esdevingut una manera habitual de funcionar. Alhora, hi ha una crisi de sobrepro-

ducció que arrosseguem des dels anys setanta: el món produeix més del que podem consumir i tant les famílies com les empreses consumim a través de deute. És una bola de neu que va baixant per una muntanya i va arrossegant el que troba.

Qui fa negoci amb l'acumulació de deute?

Països empobrits com Zàmbia han suspès pagaments, estan en *default* i, més que amb el Fons Monetari Internacional (FMI), el deute és sobretot amb els mercats financers. El fons BlackRock, HSBC, Goldman Sachs, Legal & General, JP Morgan o UBS són alguns dels principals inversors en deute públic a escala internacional. Compren deute als governs i el posen dins els seus paquets d'inversió perquè aporta uns interessos per als seus inversors d'entre el 7% i el 9%. Només hi ha dues activitats que poden arribar a donar aquests interessos: el deute i el sector immobiliari. Als inversors no els interessa saber a què es destinarà aquell deute -si aquell govern finançarà escoles, hospitals, comprarà armes o acabarà en corrupció- sinó el benefici. Quan BlackRock veu que Zàmbia, l'Equador o l'Estat espanyol potser no podran pagar, pot revendre el deute a mercats secundaris o, quan hi ha una bona expectativa, vendre'l més car. S'especula amb el deute.

La roda sembla un carreró sense sortida...

Hi ha una responsabilitat compartida de qui ofereix el crèdit i de qui s'endeuta sense saber com

es podrà tornar o si destina els diners a inversions que no són necessàries. Tant a l'Estat espanyol com a Catalunya s'han construït *elefants blancs*, infraestructures inútils, endeutant-se. Però a vegades hi ha governs que estan en un atzucac perquè hi ha un sistema de paradisos fiscals que, encara que en tinguessin la voluntat, impedeix que obtinguin els ingressos fiscals necessaris. La situació de competència fiscal provoca que, si no ofereixen rebaixes, les multinacionals no s'hi queden i la sortida és endeutar-se. El problema és que no existeixen fons públics, encara que sigui en forma de deute, per oferir de forma sostenible i justa. Si el Banc Mundial (BM) o el BCE fossin institucions diferents, potser podrien prestar directament als països a un tipus d'interès molt baix en el cas de projectes que tinguessin sentit des d'un punt de vista de benestar social. És a dir, no existeix un sistema de banca pública a escala estatal ni internacional que permeti que els estats s'endeutin per fer front a inversions que són necessàries en unes condicions justes i sostenibles.

Quin paper juguen els interessos en la crisi del deute?

Els tipus d'interès quan un govern s'endeuta amb els mercats financers els marquen les agències de *rating*, com Moody's o Standard & Poor's. Si consideren que el país "no va bé" perquè, per exemple, té massa deute o el govern fa polítiques socialistes, li rebaixen la nota. Com més baixa la nota, més

“ ”

El problema sorgeix quan el deute és tan elevat que la roda és tornar-se a endeutar per tornar el deute

Quan hi ha nivells d'endeutament elevats, es comença a contraure la despesa i la primera és la social

interessos s'han de pagar, i a la inversa. Els països africans tenen una nota més baixa que la que els correspondria en funció dels indicadors macroeconòmics per perjudici. Amb la nota baixa, els creditors exigeixen de manera indirecta que els governs facin reformes de caràcter neoliberal. A l'Estat espanyol, en plena crisi de 2010, les agències van posar-li mala nota i es va disparar la prima de risc. La reforma de l'article 135 de la Constitució per garantir el pagament del deute es va dur a terme per la pressió dels mercats financers, que *necessitaven* un gest per generar confiança i millorar la nota. Si emets deute en aquests mercats financers, et fiques a la gola del llop. Per això abans deia que és molt important qui et presta. Si ho fa algú que té tant poder com BlackRock, estàs venut.

Com afecta el deute als pobles?

Quan els països tenen dificultats per tornar deute, l'FMI està entrant amb força i deixa diners perquè puguin fer-ho: refinança el deute per rescatar els creditors, els mercats financers, que acaben cobrant. I sempre ho fa amb condicions. Primer et pago una part, cada mes mil milions, i aniré avançant com són les teves polítiques.

Aleshores, és una eina de control de les polítiques?

En el cas de Grècia es va veure clarament per part de la troica (Comissió Europea, BCE i FMI). Ara, una part dels fons que la UE ofereix als països europeus

per a la reconstrucció és en forma de crèdits amb condicions: aplicar polítiques “d'estabilitat econòmica”, de “consolidació fiscal”, de “modernització de l'administració pública”, que bàsicament vol dir privatitzar i externalitzar. Si el senyor Sánchez demana aquests crèdits, haurà de fer concessions i complir aquestes condicions. A vegades no és tan evident, és molt més subtil, pregunten què faràs, i si respon “una reforma fiscal”, potser responen que no és suficient, i si afegeixes “una reforma de les pensions”, diuen que els interessa. És molt probable que a canvi dels fons europeus, de deute barat, s'obligui l'Estat espanyol a fer la reforma de les pensions amb una privatització encoberta. El deute és un mecanisme de control.

A banda d'imposició de polítiques, quins altres mecanismes de control s'utilitzen?

Ara és la Xina qui s'ha convertit en un dels prestadors oficials més important per a països del sud, però també emergents, a l'Àfrica o a l'Amèrica Llatina, i condiciona els seus préstecs a recursos naturals en comptes de polítiques. Li diu a Angola que li presta diners per construir carreteres o aeroports, però que si no el pot tornar, se'l cobrarà amb petroli. També actuen així algunes empreses. Glencore [empresa minera anglosuïssa] va concedir un préstec al Txad condicionat a l'explotació de petroli. Sri Lanka va rebre un préstec de la Xina i, com que no podia tornar-lo, ha concedit la gestió del port que va construir amb aquests diners. Europa i els Estats Units ja ho havien fet abans i ara també ho fa la Xina.

Les dones són qui primer pateix les conseqüències de les polítiques imposades pels creditors?

Són les primeres que reben quan es comencen a aplicar mesures d'austeritat. En una crisi de deute, primer queden tocades les polítiques socials, de les quals depenen les dones més empobrides. En el nostre cas, dones migrades. Però, a més, entre el que es retalla habitualment hi ha serveis d'atenció a supervivents de violència masclista, serveis d'escoles bressol o educació no obligatòria. La Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute vam fer una anàlisi de com evolucionaven els pressupostos a partir de la crisi de 2008, i la lluita per la igualtat de gènere era la que més retallades patia. Alhora, els sectors públics afectats acostumen a ser aquells en què les dones tenen més possibilitats de treballar. Ho hem vist claríssimament amb tota l'externalització dels serveis de cura, d'atenció domiciliària, de les residències. Les treballadores han deixat de ser treballadores públiques per ser-ho de grans empreses multinacionals com ACS, on l'explotació laboral és molt bèstia.

Com fem front a aquest deute? I com s'estableix si és legítim o il·legítim?

Una auditoria és una eina de mobilització, de presa de consciència i de sensibilització. En una situació de força dels moviments socials, podries posar sobre la taula el fet que hi ha deutes que per molt que siguin legals són injustos. Endeutar-se per construir un aeroport a Castelló on no hi ha avions és demencial, i encara que no hi hagués corrupció -aleshores seria il·legal-, no ho hauríem de pagar. Això passa a tots els països, de moltes formes, amb molts projectes i inversions. Per mi, és il·legítim endeutar-se per evitar una reforma fiscal, és a dir, si hi ha una alternativa al deute però es descarta per no tocar privilegis. Però tot

“ ”

No existeix un sistema de banca pública que permeti que els estats s'endeutin en condicions justes

És molt important saber qui et presta. Si ho fa algú que té tant poder com BlackRock, estàs venut

això no em serveix de res davant de cap tribunal, em serveix com a idea política i per posar sobre la taula quina és la forma responsable i sostenible d'endeutar-se. Els moviments reclamen unes normes internacionals de finançament responsable.

Des d'un punt de vista social, té conseqüències més negatives pagar o deixar de pagar?

No pagar i no fer res més té unes conseqüències molt negatives perquè es tanca l'aixeta del finançament internacional i et poden portar als tribunals, com va passar a l'Argentina, que va deixar de pagar una part del deute i, anys més tard, amb un govern diferent, va acabar assumint-lo amb costos. Ara bé, què passaria si hi hagués una majoria de governs d'esquerres que, de forma conjunta, en una situació de crisi global com la que vivim, decidissin no pagar el deute? Si hi hagués un càrtel de deutors, com proposava Thomas Sankara als anys vuitanta a l'Àfrica subsahariana? Si decidís que no paguem, que fem tabula rasa perquè és il·legítim, injust, perquè va en contra dels drets humans, en contra de la lluita contra el canvi climàtic... Un país per si sol només pot deixar-lo de pagar si està disposat a capgirar les seves polítiques de dalt a baix, a fer una reforma fiscal brutal, a construir una sobirania econòmica per no dependre dels altres. Costas Lapavistas sempre diu que el problema era que Grècia no estava preparada per deixar de pagar el deute a aquests nivells: d'on trauria les medicines o el petroli? Cal sobirania econòmica per poder deixar de pagar el deute, si no, t'aboques a una situació de caos en la qual la població pateix molt. També canvia molt el pes que té qui deixa de pagar. A Sankara el van assassinar perquè una de les seves propostes era que els països africans deixessin de pagar el deute. El deute és una qüestió de poder. ●

a doble espai

Desemparant el desemparat

El jovent que migra en solitari ha tingut la virtut de posar en qüestió l'Europa fortalesa i alhora denunciar les ambigüitats del sistema de protecció a la infància

Núria Empez | @hourria_col
Educatrice social i antropòloga

La situació que afronten molts dels joves que han migrat de forma autònoma al nostre país és complexa; i complexa d'explicar. L'arribada de la COVID-19 ha visibilitzat la fragilitat de les institucions, que lluny de posar sobre la taula unes directrius clares, van optar per estudiar el cas a cas. Centres sense EPI (equips de protecció individuals) o EPI tancats en caixes perquè no eren necessaris. Professionals amb un sou congelat des de fa massa anys, treballant en qualitat de servei essencial malgrat no rebre cap suport ni reconeixement. Por, baixes laborals i, en la majoria de serveis, cap acompanyament emocional. Nois i noies estressades, confinades, preocupades per la seva fa -

mília d'origen, pel tancament de fronteres. Temps d'incertesa.

Tot i que no es van aturar, sí que es van frenar la majoria de desinternaments de nois i noies que feien els divuit anys durant l'estat d'alarma, amb la implementació de pròrroques en forma de servei assistencial. És pertinent recordar que la majoria dels i les que van arribar el 2019 han complert els divuit anys durant el 2020. Amb el tancament de les fronteres, les arribades s'han frenat, no aturat, i tot i així s'han començat a clausurar recursos que s'havien obert d'urgència mesos enrere. Lluny de reconver- tir aquests recursos en recursos per a l'emancipació, on poder acompanyar-los fins als 21 anys, es van succeir les pròrroques, que per períodes de tres a sis mesos allarguen l'ago-

nia de cada jove per la por de quedar-se en situació de carrer.

Aquestes pròrroques, si bé necessàries, caldria repensar-les i augmentar els recursos per als que superen els divuit anys. A molts joves els costa mantenir la dinàmica de centre un cop arribats a la majoria d'edat. És com anar repetint curs i sentir que s'està en un lloc on ja no pertoca, però que és l'alternativa al carrer. Massa sovint el jove no és capaç de seguir sostenint aquesta dinàmica i les expulsions o la invitació a l'alta voluntària per conflictes dins del centre són el pa de cada dia.

A tot això s'ha de sumar que des del mes de

A molts joves els costa mantenir la dinàmica de centre un cop arribats a la majoria d'edat. És com anar repetint curs i sentir que s'està en un lloc on ja no pertoca

març es va començar a aplicar una sentència del Tribunal Suprem que exigeix mitjans de vida propis als nois per renovar el preuat NIE (número d'identificació d'estrangers), paradoxalment també aplicable a qui no té permís de treball. Concretament, han de demostrar ingressos de 537 euros per renovar per primera vegada el NIE i el consegüent permís de residència i de 2.151 per fer-ho una segona vegada. Es dona la nova situació de joves en pròrroga assistencial, en recurs d'emancipació o que cobren l'ajut de desinternament que es que-

den en irregularitat sobrevinguda. Aquí, el sistema meritocràtic seguit fins ara de “si fas les coses bé, estudies, et comportes, renovaràs el NIE”, entra en crisi, amb afectació als joves que es troben en procés de renovació i als professionals que acompanyen aquest procés.

Acompanyament des de l'activisme

Un cop passat l'estat d'alarma de la primera onada, comencen a produir-se els temuts desinteraments, i nois i noies -molts ja amb un NIE no renovat o altres a punt de caducar- es van quedar en situació de carrer. Si bé la gestió dels centres durant el primer confinament va ser complexa, més ho va ser per als extutelats a qui es va desinternar. Molts d'ells es van quedar en pisos inadequats, sense tenir les necessitats bàsiques cobertes, amb dificultats per buscar-se la vida (comerços tancats o amb aforament limitat, tocs de queda, sense llibertat de moviment); els que vivien de recollir ferralla, de treballar unes horetes aquí o allà, de sobte van perdre aquesta possibilitat. I això passa en un moment en què l'administració tarda massa a posar-se les piles i l'Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (ASJTET) i els delegats d'assistència al menor (DAM) teletreballen sense accés als ordinadors de l'oficina, per la qual cosa poden realitzar, en els millors dels casos, un seguiment telefònic. A més, els serveis bàsics d'atenció primària redueixen i limiten les cites, preferentment ho fan per via telefònica i l'accés presencial queda limitat a la cita prèvia.

A nois i noies que expressen sentiments de soledat i angoixa, és des de la ciutadania i l'activisme des d'on millor se'ls ha pogut acompanyar. Jovent que ha estat notícia pels desnonaments dels llocs que ocupaven i pel malestar veïnal. Lluny de crear oportunitats per a tothom, se segueix treballant el cas a cas, que es resumeix a dotar de recursos temporals els joves que han estat més mediàtics i que han tingut el suport de grups que han exercit certa pressió, com és el cas de la Tancada per Drets de Girona i d'altres.

Han passat vint anys de l'arribada dels primers joves que migraven de forma autònoma; ja no és el nou fenomen migratori. Malgrat això, ens trobem en uns dels pitjors moments. El sistema continua desenant el més desenant, que mediàticament els assenyalava com a responsables de la inseguretat ciutadana i se'ls segueix cosificant i homogeneïtzant.

I què tenim al darrere de les pitjors situacions? Joves trencats, desarrelats, desorientats i enfadats amb el món que els és hostil. Com gairebé sempre, són els nois que s'han de vincular al recurs, com el

Amb el tancament de les fronteres, l'arribada s'ha frenat, no aturat, i es comencen a tancar recursos que s'havien obert d'urgència

mite grec del llit de Procrustes segons el qual en una fonda als hostes se'ls tallava els peus si no cabien al llit o se'ls estiraven les cames si eren massa baixets. El vincle és l'essència de l'educació, dedicar temps i estima, i això, a curt, i no a llarg termini, no és rendible. És ben cert que primer cal dotar-se de les necessitats bàsiques, però és imprescindible humanitzar el sistema de benestar social. No són places ni usuaris, no són números, són persones amb una idiosincràsia concreta, amb una història de vida, una personalitat genuïna i autèntica. I els professionals que els acompanyem també.

Crisi del pacte social

Amb una pandèmia i una crisi econòmica i de valors a sobre, la pressió de la demanda supera amb escreix la capacitat de la resposta i abaixa la qualitat de la intervenció. Això es tradueix en professionals cremats o deshumanitzats: gestiono però no connecto per supervivència. Segons destacats sociòlegs i economistes, tot plegat posa en crisi el pacte social de “jo em comporto perquè tu em sostens”. Les societats es tornen perilloses perquè si una part d'elles “no té res a perdre”, la por desapareix.

Estem vivint l'època postcapitalista, en què els estats es dilueixen cada cop més i les grans potències econòmiques marquen les polítiques actuals; en què amb les noves tecnologies el treball ja no és

necessari per generar riquesa. En aquest món líquid que assenyalava Bauman, hi ha qui forma part de les elits i la resta, “desfetes humanes”. Enrique Martínez Reguera parla d'unes societats del consumisme: qui no té per consumir és consumit.

Quantes persones vivim de la desgràcia aliena (treballadors socials, psicòlegs, psiquiatres, cossos policials...)? Una llista inacabable de feines que perpetuen una societat desigual. I permeteu-me un contrapunt en aquest article tan apocalíptic: perquè dins de la foscor un sempre troba una llum; tot sistema té esclatxos i tota imposició, la seva resistència. Aquests joves que migren sols solets són capaços de posar en qüestió els fonaments de l'Europa fortalesa i del sistema Frontex, i de posar-nos davant la cara les ambigüitats d'un sistema de protecció a la infància que xoca amb la llei d'estrangeria.

Cal recuperar aquesta capacitat d'agència i acompanyar-la i apoderar-la cap a unes personetes que contribuiran positivament a crear una societat més rica i plural. Cal estar, però sobretot ser. I em quedo amb dues frases que han marcat la meua vida. La primera, del meu amic i mestre Martínez Reguera: “De tanta rabia, tanto cariño”. I la segona, d'en Brahim, també un altre mestre per mi, a qui preguntant com hauria de ser un bon educador, em respongué, paraules textuales: “Un buen educador tiene que coger el corazón del niño”. ●

pàgina oberta

L'error de centralitzar i homogeneïtzar

Marc Ferrer | @ferrer_marc
Membre de Bombers per la República

Amb els vots a favor del PSOE, PP, Cs, Vox i Unides Podem, el Congrés espanyol va començar a tramitar el 13 d'octubre la proposició de llei de coordinació dels serveis de prevenció i extinció d'incendis i salvament. Van votar-hi en contra ERC, JxCat, CUP, BNG i PNB. La llei portava l'aval i l'impuls de la Coordinadora Unitaria de Bomberos Profesionales (CUBP), una associació amb molta implantació a gran part de l'Estat però amb escassa representació a Catalunya. I en oposició al canvi legislatiu, trobem dins l'àmbit sindical de bombers CCOO, Intersindical-CSC, COS, LAB i també Bombers per la República.

Si observem com es troba el sector dels bombers i les emergències a l'Estat espanyol, veurem una amalgama de cossos de diferents administracions municipals, comarcals i provincials, amb importants diferències territorials en competències i greus deficiències de coordinació i gestió. La llei, doncs, és necessària per resoldre els problemes de bona part dels cossos de bombers del conjunt de l'Estat. Malgrat que aquesta llei vulgui endreçar les emergències estatals, tal com està pensada i redactada implica una pèrdua absoluta de la capacitat de decisió i de gestió dels Bombers de la Generalitat de Catalunya i una invasió de les competències pròpies de Catalunya pel que fa a les matèries de protecció civil i de prevenció i extinció d'incendis.

Queda el dubte de si els redactors de la llei o bé no coneixen la realitat catalana o bé la volen dinamitar. O les dues coses, especialment després de veure quins van ser els arguments del PSOE, PP, Cs i Vox, que esgrimien per sobre de tot la Constitució, la unitat d'Espanya i la necessitat d'un cos nacional únic de bombers -a model de la policia nacional- per votar-hi a favor.

Però no és moment de polititzar aquesta llei sinó d'explicar a la ciutadania catalana -estigui a favor o en contra de la independència- que aquesta llei provocarà una centralització de les emergències, una coordinació única i una homogeneïtzació de tots els cossos de bombers, cosa

que comportarà un empitjorament del servei que prestem a Catalunya.

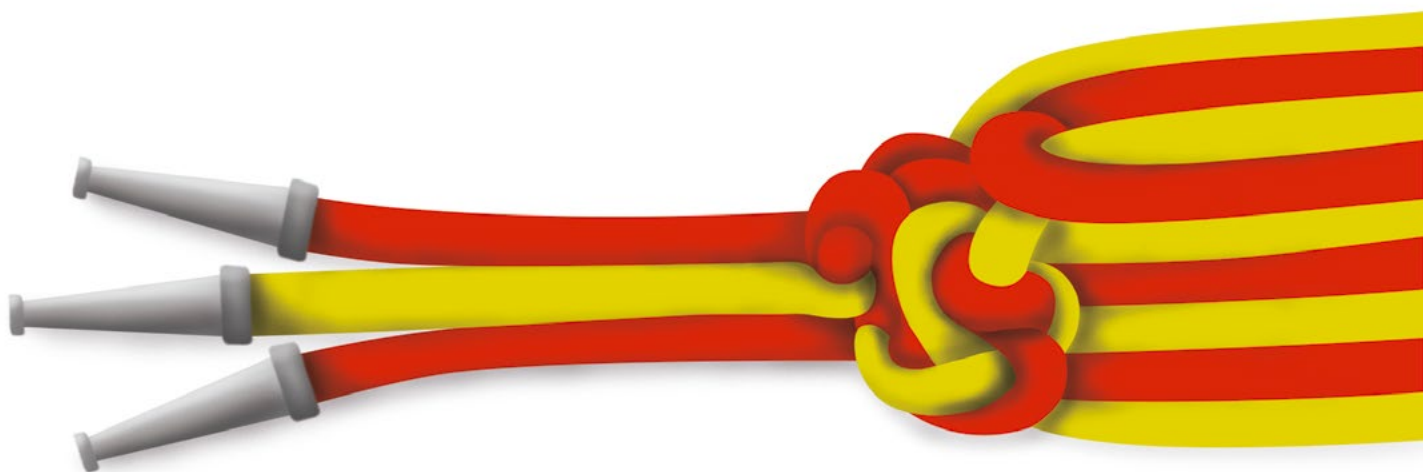
El Cos de Bombers de la Generalitat de Catalunya té un model mixt format per bombers professionals i voluntaris, i aquesta llei defensa que només els funcionaris poden ser bombers. Això implicaria canvis profunds en aquest model o simplement l'eliminaria, tenint present que ara per ara la Generalitat està incapacitada presupostàriament per transformar els bombers voluntaris en treballadors laborals o per cobrir tot el personal voluntari amb nous funcionaris. A més a més, què passarà amb la resta de personal laboral com operadors i operadores de sales de control, de mitjans aeris, dels Equips de Prevenció Activa Forestal (EPAF), els i les auxiliars forestals d'estiu? I els bombers d'empresa, estaran dins del marc regulat general o en quedaran exclosos?

La llei pretén crear una direcció general única que decidiria sobre tota la gestió i l'actuació dels bombers de tot l'Estat i, per tant, es perdria qualsevol capacitat de decisió pròpia. La uniformitat, les comunicacions, l'idioma de treball, la ubicació dels parcs, els horaris i les condicions laborals, l'adquisició de vehicles i material, la selecció de nou personal, la promoció interna, la formació, etc., vindran marcades pels seus criteris amb un estàndard global estatal i es menjarà

les competències de protecció civil i de funció pública de l'Ajuntament de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya.

Veient aquest panorama, els bombers i bombers de l'Estat espanyol han de ser capaços de proposar una llei que no castigui uns per beneficiar-ne d'altres. L'experiència ens demostra que quan es fa un cafè per a tots, Catalunya retrocedeix en drets, competències i autogovern. Han estat infinites les promeses i els acords signats que no s'han complert. Tenim prou experiència per saber què ens passa quan les decisions es prenen únicament a Madrid. La gestió de la crisi sanitària per la COVID-19 n'és el darrer exemple.

I què han de fer els bombers i bombers catalans? Demanar als seus representants polítics que facin aportacions i esmenes a una llei espanyola amb la qual només ens donaran engrunes? O demanar que treballin per la República Catalana per poder disposar de totes les eines jurídiques, legislatives i pressupostàries necessàries per dotar la nostra societat de la seguretat i els serveis d'emergències necessaris al segle XXI amb una nova llei catalana i un nou model de bombers? Des de Bombers per la República, tenim clar que només amb la segona opció està garantit el futur dels bombers a Catalunya. ●

/ GUILLEM ARDERIUS
@guiardarius

“

Els bombers i bombers de l'Estat espanyol han de ser capaços de proposar una llei que no castigui uns per beneficiar-ne d'altres

Festa del llúpol,
organitzada per
la cooperativa
Lo Vilot, amb
seu a Almacelles
(el Segrià)
/ ROSER CAMPS

Transformar el consum a glops

Begudes sostenibles, ecològiques, de proximitat i que suposen una alternativa a les grans marques comercials són cada vegada més presents als espais d'oci, bars i restaurants

Tere Albero | @tere_albero

Consumir és una acció que bona part dels éssers humans practiquem cada dia. A les societats capitalistes el consum ocupa un paper central, i esdevé una manera d'interactuar amb el món. Gran part de l'oci que practiquem quotidianament està lligat al fet de consumir. Assaborir un cafè en una terrassa del nostre barri. Beure's una cervesa amb les amigues. Prendre alguna cosa gaudint d'un concert o en un festival. Anar a una *cafeta* organitzada

des dels moviments socials. En major o menor mesura, tot implica un consum. Posades a consumir, amb quin tipus de productes volem fer-ho?

Al repte de trobar productes sostenibles, ecològics, responsables i de proximitat, coherents amb l'oci que s'ofereix des de diversos espais polítics, s'hi sumen cada vegada més projectes, alhora que s'incrementa el ventall d'empreses que els produeixen i els ofereixen. L'alimentació sostenible i de proximitat ja és una realitat als espais d'oci alternatius;

mentre que en el terreny de les begudes encara som lluny de deixar de banda les grans marques comercials de cafè, refrescos o cervesa, entre d'altres, elaborats majoritàriament per multinacionals.

Local i refrescant

Els refrescos van néixer a les farmàcies el segle passat, com ungüents que ajudaven a millorar xicotetes afeccions. El primer que es va popularitzar fou el sifó, i més tard arribaren la soda, la gasosa i els sabors »

» de cola, taronja o llima. A la dècada dels cinquanta, a l'Estat espanyol hi havia vora 5.000 productores diferents arreu del territori, que encara distribuïen les begudes amb carro, bicicleta i, més tard, en moto, a tavernes, bars i domicilis particulars.

El creixement desmesurat de multinacionals com Coca-Cola o Pepsi, amb gran diversificació de productes, suposà el tancament de la majoria de xicotetes fàbriques dedicades als refrescos. En l'actualitat han sorgit noves iniciatives que suposen una alternativa enfront d'aquest monopoli. És el cas de Frixen, Malferida, La Fantástica Soda o Tecomate, refrescos de sabors fets al territori, amb productes naturals, sense químics, amb menys sucres que les begudes convencionals i que suposen una alternativa més saludable.

Tecomate va néixer en Barcelona en 2016 de la mà de tres amigues de l'Assemblea de Joves de la Taxonera al districte d'Horta-Guinardó. Està elaborat a partir d'ingredients naturals, com ara el mate, per tal d'oferir una beguda diferent a les persones que no beuen alcohol, i així no haver de caure en les grans marques. És tan baixa en sucres que no arriba al mínim per a pagar l'impost sobre les begudes ensucrades. Començaren de manera amateur i poc després es van constituir com a cooperativa. "Ofereim una beguda feta amb una lògica distinta, de proximitat i en el marc de l'economia social i solidària", explica Martí Queralt, un dels socis.

En la mateixa línia va nàixer La Fantástica Soda, una marca de refresc alternativa que es produeix en Cullera (Ribera Baixa) a base de sucres naturals. Gonzalo Alabau portava des de 2009 al món de la cervesa artesana, però aquest any ha canviat de sector, i junt amb dos amics més han creat aquest nou refresc: "La meua filla em demanava Coca-Cola i jo sempre li deia que no, que això era verí, i pensava quins altres refrescos podia comprar i, finalment, vam decidir fer-los nosaltres".

Begudes artesanes

Les cerveses artesanes són un altre exemple de transformació que s'està experimentant al món del beure. Cada vegada són més populars i es poden trobar més fàcilment. Aquest és el cas de la cervesa

Lluna, que va néixer de forma cooperativa a Alcoi (Alacant), al sud del País Valencià, l'any 2008. Realitzada amb ingredients naturals, sense químics ni plaguicides, compta amb el segell de producte artesà del Parc Natural

de la Font Roja, ja que l'aigua que empra en la seua elaboració prové d'aquest espai natural.

A més de trobar-la a la seua ciutat natal, s'ha estès pel País Valencià i és fàcil de trobar a establiments com el Centre Social Terra Bar o la taverna Al-Paladar en Benimaclet (València), o al Pou de Beca en la

Vall d'Alba (Plana Alta), per posar-ne alguns exemples. Són establiments que aposten per menjar i beure de manera responsable: salut per a les persones i respecte per al medi ambient.

Tecomate va néixer en Barcelona l'any 2016 per tal d'oferir una beguda diferent a les persones que no beuen alcohol

En aquest sentit ja caminen Les Contrabandistes, una cooperativa que agrupa sis cooperatives productores de cervesa, entitats culturals i de l'economia solidària. Capfoguer, de Santa Coloma de Gramenet;

Cornèlia, de Cornellà de Llobregat; Rosa de Foc, de Vallbona d'Anoia; La Bordeta, de Barcelona; Júpiter, del Pont d'Armentera, i Lo Vilot, d'Almacelles, són les cerveses contrabandistes. Han rebut el suport de la Fundació Esperanzah o d'entitats com Cal Cases, Frescoop o Dies d'agost, que treballen des de l'economia social i solidària en projectes d'habitatge, consum o comunicació respectivament.

Aquesta iniciativa ofereix la cervesa que ja elaboraven les sis pro-

ductores associades i una de pròpia que han creat col·lectivament i que han anomenat La Tribu. A més, com a novetat, disposen de tot un seguit de serveis logístics per a muntar "festivals i esdeveniments conscienciats

i amb una contradicció menys", expliquen des de Les Contrabandistes. El grup de música Txarango, soci també de la cooperativa, incorporarà en la seua pròxima i esperada última gira -ajornada per la pandèmia- la infraestructura de barres, neveres i tiradors de La Tribu, amb la intenció

que "nous grups que vinguin darrere nostre puguin trobar aquest tipus de projectes alternatius i no els que nosaltres ens vam trobar", destaca Àlex Pujols, baixista de Txarango.

Les Contrabandistes ha rebut el suport de la Fundació Esperanzah o d'entitats com Cal Cases, Frescoop o Dies d'agost

Presentació de Les Contrabandistes, la primera cooperativa de cooperatives de producció de cervesa / JAUME HERRERO

El café Lazzarelle a la taverna Al-Paladar de Benimaclet, València / MATHÍAS RODRÍGUEZ

Café conscient

Arreu del món s'assaboreixen cada dia vora 2.000 milions de tasses de café, la beguda més consumida després de l'aigua. Grans multinacionals com ara Nestlé treuen cullerada amb aquest negoci, que no és sostenible per a la natura ni per a les comunitats que conreen els cafetars.

Per a trencar aquest cercle, iniciatives com ara Café Rebeldía promouen el consum de café ètic, provinent de cooperatives zapatistes de Chiapas, que garanteix “la digna relació salari-treball a les comunitats indígenes”, explica Carina García, membre de l'Associació Solidària Café Rebeldía - Infoespai. Mitjançant la Xarxa Europea de

Iniciatives com ara Café Rebeldía promouen el consum de café ètic, provinent de cooperatives zapatistes de Chiapas

Comercialització de Productes Zapatistes es compra el café verd a tones, que després es distribueix per tot el territori. “Barcelona i París fan la compra conjuntament per a estalviar amb el port. Quan arriba ací es guarda al magatzem d'AlterNativa3 (Terrassa, Vallès Occidental) i és allà on es torra i s'empaqueta”, detalla García. Malgrat que no totes les cooperatives compten amb la certificació de producció ecològica, perquè els suposa una despesa inassumible, “les relacions de confiança que hem teixit, la seua pròpia certificació és el que garanteix que el producte no ha estat manipulat i no s'ha utilitzat cap químic”, afegeix. La totalitat dels beneficis obtinguts per la

venda d'aquest producte van a les comunitats zapatistes.

A Pozzuoli, Nàpols, des de la cooperativa de café Lazzarelle planegen una altra manera de fer café. Elles compren el gra verd de xicotes productores mitjançant Shadilly, una cooperativa que treballa en diversos territoris del sud global per tal de revertir els biaixos socioeconòmics del nord-sud. Lazzarelle és una cooperativa creada l'any 2010 amb dones de fora i de dins de la presó de Pozzuoli, una de les més grans d'Itàlia. Elles fan café seguint l'antiga tradició napolitana, donant valor al treball artesà i generant inclusió social.

La cooperativa creu en la possibilitat real de reinserció i motiva les dones a ser agents actius del seu propi canvi mitjançant el treball. “Fins ara, més de 56 dones han passat per la cooperativa. Abans de tre-

ballar ací moltes no havien tingut cap contracte de treball regular. Ací s'aprén un ofici, però també es pren consciència de quins drets tenim i quines possibilitats”, diuen des de la cooperativa. La seua producció artesana del café és fins a deu vegades més lenta que la industrial, però des de Lazzarelle defensen aquesta manera de treballar, ja que per elles garanteix que el café no perd cap de les seues propietats ni els seus aromes. Distribueixen el café internacionalment.

Amb tot, comprovem que el simple fet de fer un glop té importants conseqüències en el nostre sistema econòmic i laboral. Decidir si ho fem amb un producte o un altre és apostar per un consum conscient o no. Des d'una perspectiva ètica i política, cada dia més projectes ens acosten els productes de fabricació local, que generen xarxes de suport arrelades al territori. A partir d'aquí, el repte el tenim com a consumidores, si volem transformar les nostres societats i beure'ns el món. ●

L'eterna espera a les portes de la Unió Europea

Milers de persones en trànsit es troben encallades a Bòsnia i Hercegovina, víctimes de la violència policial fronterera i d'una cadena de devolucions en calent

Joan Giralt | @jogiralt

Velika Kladuša, Bòsnia i Hercegovina

Poques hores després d'acariciar amb els dits la frontera amb Itàlia, l'Amer torna a estar encallat al municipi bosnià de Velika Kladuša, a tocar de Croàcia. Des que abandonà d'adolescent la ciutat de Kotli, al disputat territori pakistanès del Caixmir, la seva rutina s'ha convertit en creuar fronteres de forma il·legal amb l'anhel d'aconseguir asil i alguna feina remunerada a Itàlia o l'Estat espanyol per enviar diners a la seva família. “No parlo gairebé mai amb els meus pares. No vull que sàpiguen tot el que passa aquí”.

A mitja tarda, ja en la foscor, enfila bosc endins cap a la barraca que va abandonar una setmana abans. Ho fa sense el sac de dormir ni el mòbil que es va endur. La policia croata l'hi va prendre. També van cremar-li bona part de les poques pertinences que duia a sobre, abans de retornar-lo violentament a Bòsnia i Hercegovina.

Com ell, prop de 4.000 persones en trànsit es troben estancades al cantó bosnià d'Una-Sana, a l'extrem nord-oest del país, l'últim gran obstacle per entrar a la preuada Unió Europea (UE). Els pocs camps de refugiades oficials de la zona, la majoria en condicions deplorables a causa de la passivitat del govern federal, forcen molta gent a malviure, sigui a la intempèrie o en cases abandonades. “No tenim menjar ni cap sistema per cuinar, es fa difícil viure així”, repeteix l'Amer mentre rasca un encenedor per cremar algunes de les fustes humides que ha arreplegat pel bosc.

De nou a la casella de sortida

Cada nit, als afores de Velika Kladuša, grups de persones equipades amb motxilles inicien a bon pas el camí cap a les muntanyes que envolten la vila. Proven de fer el que popularment es coneix com el *game*, un trajecte clandestí a través de dos països i tres fronteres que comprèn els vora 230 quilòmetres que separen el nord de Bòsnia de la ciutat italiana de Trieste. Sempre en solitari, i evitant qualsevol possible contacte amb la gent local

per por a la delació, travessen els boscos de Croàcia i Eslovènia amb el mòbil com a brúixola. És l'últim gran escull que afronten després de mesos o anys de trajecte.

“Dormim de dia i només un parell d'hores. El grup només pensa a caminar per arribar a Itàlia. A més, es fa molt difícil trobar moments per descansar, ja que ens hem d'amagar de la policia constantment”, comenta l'Anas, un jove siria de 25 anys, decebut després d'haver estat enxampat durant el seu enèsim intent de fer el *game*. Segons explica, ho tornarà a intentar quan tant ell com els seus companys tinguin els diners per fer-ho, ja que sovint recorren a contrabandistes que exigeixen entre 2.000 i 6.000 euros pel trajecte. Si paguen més, fins i tot es pot incloure algun vehicle per agilitzar la ruta. Molts, però, sense amics ni familiars disposats a prestar-los els diners, es juguen el destí a la seva pròpia sort.

El 'game' és un trajecte clandestí de vora 230 quilòmetres que separa el nord de Bòsnia de la ciutat italiana de Trieste

A la majoria de persones que ho intenten les enxampen la policia italiana, l'eslovena o la croata

Campament improvisat en territori bosnià a l'espera de seguir la ruta en direcció a Itàlia / JOAN GIRALT @jogiralt

I són molt poques persones les qui realment ho aconsegueixen. A la majoria l' enxampen després de dies de trajecte, ja sigui la policia italiana, l'eslovena o la croata. I -ignorant el seu dret a cursar una petició d'asil- són engolides per una cadena deliberada de devolucions en calent entre els tres països, sempre amb Bòsnia i Hercegovina com a destí final, ja fora dels límits de la UE. Tot el trajecte traçat a peu durant dies s'esvaeix en direcció contrària en qüestió d'hores.

Drets humans en suspens

“Estava amb el meu fill quan ens van atrapar. Em van ruixar la cara amb alcohol i em van escampar pebre als ulls. Em van aixecar i llançar dins del furgó de deportació. No em vaig adonar de res perquè estava inconscient”, recorda la Zahra, una mare de família de 25 anys que ja en fa dos que va deixar l'Afganistan juntament amb el seu marit.

En Malik, originari de Palestina però amb arrels algerianes, ja porta dos anys encallat aquí amb prop d'una vintena d'intents de *game* a l'esquena. No fa ni dues setmanes de la darrera vegada que va ser retornat il·legalment a Bòsnia: “Ens van posar en una furgoneta gairebé despullats, ens ho havien pres tot. Feia molt fred i, a més, ens van posar l'aire condicionat. No vèiem l'exterior, però notàvem la velocitat del furgó policial per les batzegades”, recorda.

Tant la legislació de la UE com la Convenció Europea de Drets Humans prohibeixen actuacions com aquestes, però sobre el terreny tot és paper mullat. Des d'inicis de 2018, diverses organitzacions i activistes a la zona han estat denunciant casos de violència i vulneració de drets humans envers la gent refugiada per part de les autoritats croates.

És el cas, per exemple, de l'organització No Name Kitchen, qui ja fa tres anys i mig que ho documenta i denuncia. “Freqüentment ens trobem amb casos de gent que ha estat deportada. Els agredeixen físicament, els trenquen el mòbil, els cremen la roba davant seu i, en el millor dels casos, els deixen les sabates posades sense cor-

dons. Quan arriben no tenen res i han de passar la nit com poden, amb temperatures sota zero”, repassa la Lisa, una de les voluntàries alemanyes de l'entitat. Encarregada de redactar els informes de violència fronterera, també proporciona roba a la gent refugiada, conscient que tard o d'hora serà confiscada o calcinada per la policia croata. “Ho sabem, però no podem deixar de distribuir-ne, sovint és l'única manera que tenen de seguir endavant”, emfatitza.

Un criminal de guerra al poder

L'ambient a Velika Kladuša s'ha enrarit des que la ruta migratòria dels Balcans va desviar-se ara farà quatre anys. Quan el govern ultraconservador hongarès liderat per Viktor Orbán va reforçar amb filats i concertines les seves fronteres amb Sèrbia per evitar l'arribada de milers de refugiades, la ruta bosniana s'incrementà exponencialment. Fins llavors, aquesta república exiugoslava no es veia com un itinerari atractiu, tant pel fet de no pertànyer a la comunitat europea com pel temor d'ensopegar amb alguna de les mines que encara avui ocupen prop d'un 2% del seu territori natural.

En termes polítics, Bòsnia i Hercegovina segueix sota el jou dels acords de pau de Dayton de 1995 a través d'un sistema de representació política tripartida. Bosnians, serbobosnians i croatobosnians ocupen de manera rotatòria, col·lectiva i periòdica els organismes de l'Estat. Un bon exemple n'és la presidència del país, la qual s'intercanvia entre ètnies i nacions cada vuit mesos. A la pràctica, aquest enrevesat taulell sovint desemboca en enroc polítics que entorpeixen el normal desenvolupament del país.

A Velika Kladuša, a més, hi governa una de les figures més controvertides del panorama polític de la federació. Fikret Abdi, bosnià musulmà conegut amb el sobrenom de *Babo* ('pare'), és l'alcalde del municipi malgrat haver complert deu anys de presó per crims de guerra contra població bosniana en aliança amb el govern serbobosnià de la

En Malik, originari de Palestina però amb arrels algerianes, ja porta dos anys encallat amb prop d'una vintena d'intents

Des de 2018, diverses organitzacions han denunciat els abusos de les autoritats croates envers la població refugiada

República Srpska. Però el seu carisma i la prosperitat que va portar *Babo* a la zona durant l'època de Tito han fet que en l'actual context de marginació econòmica molta gent hagi posat esperança en ell. De moment, ha canalitzat i fomentat en l'àmbit polític el rebuig envers les refugiades, provocat per l'allau migratòria. Per exemple, no es permet a les estrangeres utilitzar el transport intern del cantó, a excepció de les línies que es dirigeixen a Sarajevo, ruta normalment utilitzada per abandonar posteriorment el país en direcció a Sèrbia.

La hipocresia d'implantar un toc de queda sense oferir una alternativa d'habitatge a les persones migrants que viuen al bosc tampoc diu gaire de la voluntat d'atendre les necessitats bàsiques de la població en trànsit. ●

Crits i portes esbotzades de matinada

L'exèrcit israelià du a terme unes 250 incursions mensuals en llars palestines, la majoria de nit i sense ordre judicial, en una estratègia de dominació amb greus seqüeles psicològiques entre la població

Oriol Andrés Gallart | @oriolandres
Beirut

Nits llargues d'insomni, temor i ansietat. Pendents de cada petit soroll, de cada cotxe que passa. Nits de malsons i d'imatges esgarrioses. Així són les hores de foscor per a moltes palestines de la Cisjordània ocupada que han patit -una o diverses vegades- incursions de l'exèrcit israelià a les seves cases. “La por comença després de la una de la matinada i continua fins a la crida a la pregària, a l'alba. És només llavors quan tinc la certesa que la nit ha passat de forma segura”, descriu la R. H., una veïna de la localitat de Silwad, traumatitzada per una d'aquestes invasions.

L'exèrcit israelià irromp unes 250 vegades al mes en llars de famílies palestines en territoris ocupats, segons dades de les Nacions Unides. La gran majoria es produeixen entre la mitjanit i les cinc de la matinada. Operatius formats sovint per més de deu soldats armats que irrompen dins la casa sense ordre judicial desperten tots els membres de la família, els identifiquen i escorcollen l'habitatge. De mitjana, duren unes dues hores. Aquest és el denominador comú, però tot varia depenent de la preparació dels soldats -que molts cops no parlen àrab. Les accions també solen estar marcades per l'absència d'uns protocols clars, cosa que obre la porta a l'arbitrarietat: en molts casos els militars esbotzen la porta, van acompanyats amb gossos, fan ús de violència o força física contra les persones retingudes i fan malbé la casa o les pertinences dels seus habitants.

Les raons que esgrimeix l'exèrcit per justificar aquestes violacions de domicili són quatre: registres a la recerca d'armament, arrestos de sospitosos, mapeig de l'habitatge (presa d'informació per al servei d'intel·ligència) o confiscació temporal de la casa per necessitats operatives. Excuses, ho considera Sharona Weiss, membre de l'organització pels drets humans Yesh Din. L'objectiu, assegura, és un altre: “Les incursions són una via per doblegar l'esperit, desencoratjar qualsevol dissentiment i causar por i intimidació entre la

població palestina. En resum, és una manera de dominar-la i controlar-la”.

Yesh Din acaba de publicar, juntament amb Breaking the Silence (BTS) i Metges pels Drets Humans Israel, l'informe *A life exposed*, que documenta extensament aquest abús i n'analitza les greus conseqüències tant físiques com psicològiques entre la població que les pateix. Aquesta pràctica, segons descriu Weiss, “realment condiciona el dia a dia de les palestines que viuen sota l'ocupació d'una manera similar als punts de control”.

Aquest diagnòstic el comparteixen també diversos exmilitars israelians entrevistats per l'organització BTS. Coincideixen que les incursions són essencialment una mesura de dissuasió: “Parteixen

de la base que la irrupció de les forces militars en plena nit a les cases genera en les persones afectades por que les enxampin o que [els soldats] trobin qui sap què. L'exèrcit considera que així es redueix la probabilitat que algú opti per amagar armes a casa seva”, argumenta un exsoldat.

Un esdeveniment traumàtic

Però aquestes incursions no només deixen cap per avall les llars, sinó també la salut mental de les persones palestines. “És un esdeveniment traumàtic, és a dir, la gent que hi està sotmesa té seqüeles que poden ser agudes o cròniques”, explica el psiquiatre Ze'ev Winer, col·laborador de Metges pels Drets Humans Israel. I prossegueix: “Suposen una invasió sobtada de la privacitat de les persones que, a més, perceben que la pròpia vida està en risc. Entre les conseqüències psicològiques, hi ha ansietat, depressió i estrès posttraumàtic, inclosos records recurrents de l'acte traumàtic o un estat d'alerta permanent”.

També provoca insomni, ràbia i trastorns del comportament. Un d'ells, explica Winer, “és el d'evitar activitats o espais que et recorden l'esdeveniment, per exemple, dormir a la pròpia casa”. És el cas de la Hi. A., de la localitat palestina d'Al-Mughayir. A les tres de la matinada del 20 de març del 2018, un grup de soldats va envair casa seva per convertir-la en un punt d'observació. S'hi van quedar fins a les vuit del matí. “Tant de bo tingués diners per poder-me desfer de les mantes i cobrellits que els soldats van utilitzar”, exclama. “Però no tinc els diners, així que he rentat tota la roba. M'agradaria canviar-me de casa, però tampoc m'ho puc permetre... Ja no compro res nou, perquè sé que ells sempre vindran a destruir-ho”, conclou.

Si les seqüeles en les persones adultes són devastadores, també ho són per als infants, que, més enllà de l'ensurt, veuen els seus pares acorralats i humiliats per gent desconeguda. Ho explica el doctor Ghassan Abdullah, fundador i investigador del Centre de Recerca Aplicada en Educació: “Quan el santuari de seguretat que

L'exèrcit al·lega quatre raons: cercar armament, arrestar sospitosos, mapejar habitatges i confiscar cases temporalment

Entre els impactes psicològics hi ha ansietat, depressió, estrès posttraumàtic i un estat d'alerta permanent

hauria de ser la pròpia llar és violat, l'infant pateix una pèrdua d'autoestima, així com de confiança envers la figura protectora dels pares”.

L'experiència resulta encara més traumàtica per a les adolescents palestines que Israel arresta en batudes nocturnes i per a les seves famílies. Segons un informe de l'ONG HaMoked, cada any Israel deté centenars de menors d'entre 14 i 17 anys durant la nit. Emmanillades i amb els ulls embenats, se les emporten per interrogar-les, en una pràctica que contravé la normativa militar d'enviar una citació abans de practicar l'arrest.

Doble legalitat

És una més entre les nombroses violacions dels drets de les palestines per part d'Israel, i es basa en una discriminació també legal, que mostra la situació d'apartheid que es viu a Cisjordània, afirmen les autores de l'informe *A life exposed*. Mig segle

després que comencés l'ocupació amb la Guerra dels Sis Dies (1967), la població que viu a gran part de Cisjordània, sobretot a la zona C -sota control complet d'Israel-, està sotmesa a dues legislacions diferents, depenent de si són colones israelianes o ciutadanes palestines. Per a les habitants dels assentaments -il·legals segons el dret internacional- regeix la llei civil israeliana, garantista i protectora dels seus drets, però a les palestines se'ls aplica la legislació militar, que autoritza les incursions i batudes sense una raó fonamentada. Aquesta situació implica “una infracció sistemàtica del deure de l'ocupant segons la llei internacional”, afirma l'informe, ja que “hauria de protegir-ne els drets i evitar violacions innecessàries de la seva dignitat, privacitat i integritat física”.

Res més lluny de la realitat. “Quan fas un registre a la casa d'un palestí, no necessites una ordre judicial. L'únic que necessites és voler-ho.

[...] A Hebron, si ets palestí, entraré a casa teva sempre que em vingui de gust, buscaré el que vulgui i deixaré casa teva cap per avall si en tinc ganes”. Així de clar ho expressava una de les quaranta militars entrevistades per BTS, els testimonis de les quals han estat inclosos en l'informe. L'objectiu és “demostrar la presència” de l'exèrcit de manera permanent.

Aquestes pràctiques, però, també “provoquen la mort moral d'uns militars que habitualment són molt joves”, assegura el doctor Winer. “Per tal de ser capaç de fer un acte com aquest, has de preparar-te a través de la deshumanització de l'altre. [...] I un cop ho has perpetrat, has de justificar el teu acte. Per tant, et reafirmes deshumanitzant encara més”. És un cercle viciós molt difícil d'aturar, reflexiona; sobretot quan aquesta dinàmica forma part d'una política d'estat cada cop més naturalitzada. ●

AFRICA MOMENT

DEL 15 AL 19
DE DESEMBRE

4a edició del festival de
les arts escèniques
contemporànies d'Àfrica

ANTONIO TAVARES +
ELISABETE FERNANDES
& ROSY TIMAS/
RAIZ DI POLON

MAMELA NYAMZA
ROBYN ORLIN I
ALBERT KHOZA

MERCAT DE LES FLORS

CASA DE LA DANSA

MÉS INFORMACIÓ,
ENTRADES I ABONAMENTS A
MERCATFLORS.CAT

PERDONS I PENTOBARBITAL: EL CANT DEL CIGNE DE L'ÀNEC COIX DE TRUMP

A la vegada que busca assegurar la immunitat del seu cercle més proper, l'hoste sortint de la Casa Blanca accelera les execucions de presos federals al corredor de la mort

L'anàlisi d'Amy Goodman i Denis Moynihan | @democracynow
Presentadora i cofundador de Democracy Now!

Els perdons i el pentobarbital -un sedant letal que s'usa per a la pena de mort- estan definint les darreres setmanes de la presidència de Donald Trump. Hi ha moltes especulacions sobre si Trump s'atorgarà a si mateix un perdó preventiu, juntament amb els seus tres fills més grans -Donald Jr., Ivanka i Eric-, el seu gendre Jared Kushner i el seu advocat Rudy Giuliani. Si Trump ho fa, es convertiria en el primer president en la història dels Estats Units a autoperdonar-se.

Mentrestant, les 54 persones al corredor de la mort federal no poden esperar tal misericòrdia de Trump. Ja ha executat vuit presos, posant fi a trenta anys sense execucions federals, i pretén matar-ne cinc més abans de deixar el càrrec el 20 de gener. Quatre d'ells són homes afroamericans i la cinquena és l'única dona al corredor de la mort federal. Ella seria la primera dona executada pel govern federal en gairebé set dècades. Seran també les primeres execucions federals durant el període de l'ànec coix [com es coneixen els mesos de transició entre dos governs] en més de 130 anys, des que el president Grover Cleveland va executar tres homes de color. Cleveland va perdre les eleccions, però ha estat l'únic president a guanyar-les de nou quatre anys després.

L'única cambra de mort del govern federal, a la presó de Terre Haute (Indiana), està equipada només per matar mitjançant injecció letal. Per

tal d'accelerar la carnisseria, l'administració Trump ha ordenat un canvi de regles i ha autoritzat que les execucions federals es duguin a terme mitjançant escamot d'afusellament, gas verinós o electrocució. El canvi havia d'entrar en vigor la vigília de Nadal, una mostra de com de cruel i bàrbara és la pena de mort. La data es va canviar discretament pel 28 de desembre.

El pròxim presoner federal a qui tenen previst executar és en Brandon Bernard, el 10 de desembre, Dia Internacional dels Drets Humans. Tots els membres del seu jurat menys un eren blancs, i ara cinc d'ells diuen que Bernard no hauria de ser executat. L'endemà, l'11 de desembre, està programat que matin l'Alfred Bourgeois. En Cory Johnson té la data d'execució el 14 de gener, tot i que els seus advocats asseguruen que té un coeficient intel·lectual de 69. Per tant, estaria per sota del llindar amb el qual el Tribunal Suprem permet la pena de mort. En Dustin Higgs és l'últim dels quatre homes afroamericans que Trump pretén executar abans de deixar el càrrec. Està previst que Higgs mori el 15 de gener, l'aniversari de Martin Luther King Jr.

Estudi rere estudi han confirmat un profund biaix racial en l'aplicació de la pena de mort, principalment

dirigit a acusats afroamericans en delictes amb víctimes blanques. "És un paroxisme de la violència", assegurava la professora de Dret de Cornell Sandra Babcock al programa de notícies *Democracy Now!*. Ella és una defensora de la Lisa Montgomery, l'única dona al corredor de la mort federal, de qui Babcock descrivia l'horrible infància: "Va ser víctima d'incest, de violació en grup, de tràfic sexual infantil, d'una violència inimaginable durant tota la seva vida, abans de cometre el delicte pel qual

va ser condemnada a mort. Té una malaltia mental profunda... El seu padastre li va construir una habitació especial al costat del seu remolc perquè ell i els seus amics poguessin entrar i violar-la. La seva mare

la va vendre al lampista i a l'electricista, li va dir que havia de guanyar-se la vida". I conclou: "El jurat no va escoltar mai l'abast de l'abús que va patir o el seu impacte. Ella és la més trencada entre els trencats".

La Lisa Montgomery va ser condemnada a mort el 2008 per l'assassinat d'una dona embarassada anomenada Bobbie Jo Stinnett. Montgomery viu, empresonada, sota constant sedació amb potents fàrmacs antipsicòtics per tractar la seva greu patologia mental. "Hi ha almenys setze dones que han comès delictes molt

similars, i els fiscals en aquests casos van reconèixer que els delictes són producte de traumes i malalties mentals", va explicar Babcock. Durant una visita legal a Montgomery al novembre, els seus dos principals advocats van contreure la COVID-19. Un jutge federal va concedir una pròrroga, però la seva data d'execució s'ha reprogramat pel 12 de gener.

El Centre de Recerca Pew va informar recentment que Trump ha utilitzat el poder de la clemència molt menys que qualsevol altre president en la història moderna, i només ha atorgat 28 indults i 16 commutacions -entre els quals els de diversos aliats polítics-, menys de la meitat de l'1% de les sol·licituds de clemència rebudes. En comparació, el president Barack Obama va concedir 1.927 indults.

La reconeguda activista contra la pena de mort, la germana Helen Prejean, autora del llibre *Dead Man Walking*, va dir a *Democracy Now!*: "No és necessari que es produeixin aquestes execucions. És la mentalitat de força bruta insensible de l'administració Trump... Pot usar la violència i la força per aconseguir el seu objectiu". I continua: "No es pot permetre que individus fràgils i políticament motivats decideixin 'Tu, tu i tu morireu'".

El president electe Joe Biden ha dit que dona suport a la fi de la pena de mort federal. Està desactualitzada, és racista i ineficaç. Igual que la presidència de Donald Trump, ha arribat l'hora que la pena de mort s'acabi. ●

**Estudi rere estudi,
es confirma un
biaix racial contra
els afroamericans
en l'aplicació de
la pena de mort**

Les enquestes a escala europea revelen que el 45% de l'afició als videojocs és entre les dones

‘Gamers’ sense exclusions

La identitat prototípica del jugador de videojocs no és representativa de la realitat complexa del ‘gaming’ i s’hi acostuma a excloure les dones, la comunitat LGBTI o certes franges d’edat

Edu Abad Cabedo | @AbadEdu

“

Als videojocs *online* ha arribat un moment en què no hi jugo si no és amb amics, en un ambient segur. No em ve de gust discutir amb algú i haver d’escoltar el típic ‘maricón, jugues com una nena’. “Si estàs jugant per internet amb el micròfon obert, et diran comentaris negatius. Hi ha moltes dones que no juguen en línia per aquest motiu”. “Un altre tipus de discriminació està relacionada amb el fet que intentin lligar amb tu. Frases com ‘vols ser la meva parella?’ o ‘vull menjar-te el cony’ resulten molt innecessàries”. “Hi ha companyes periodistes especialitzades, com la Marina Amores, que tenen una diana a l’esquena i per qualsevol cosa que fan, ja sigui de feminisme o no, tenen una tropa d’insults i de gent dient-los de tot”. “Em perceben com una estranya perquè no em veuen com una jugadora més”.

Aquests comentaris són només un petit recull d’experiències que les entrevistades per la DIRECTA han volgut plasmar. Discriminacions per qüestions de gènere, insults relacionats amb l’orientació sexual, assetjaments continuats a dones periodistes i dos factors comuns: els videojocs i la identitat. Divertir-se amb videojocs ha estat entès tradicionalment com una activitat

reservada als sectors masculins de la societat. Tal com explica Daniel Muriel, doctor en sociologia i autor del llibre *Identidad gamer* (AnaitGames, 2018), l’estereotip o forma més estesa del que es coneix com a *gamer* és “aquella persona jove que generalment serà un home blanc heterosexual que es passa moltes hores jugant”. És partint d’aquestes característiques atribuïdes a la identitat del jugador prototípic que dins de la cultura del videojoc s’han rebutjat històricament sectors socials com les dones, la gent gran o el col·lectiu LGBTI. “Tot allò que no era l’home blanc jove en quedava exclòs”, afegeix Muriel.

La creació d’aquesta identitat estereotípica se situa a la dècada dels vuitanta i noranta, amb la consolidació dels videojocs com a gran producte d’entreteniment. “Potser inicialment la representació de la gent que jugava a videojocs era una mica més diversa del que pensem, però de seguida la indústria i la premsa van focalitzar-se en aquest tipus específic de persona”, puntualitza Muriel. Així mateix, la periodista especialitzada en videojocs Paula Sáez ens recorda que el *gaming* ha estat “una afició que històricament sempre s’ha relacionat amb els ho- »

» mes”, i posa com a exemple d’aquest fet les sales recreatives, que “eren espais per a homes”.

Tot i aquesta imatge encara actual del noi com a principal consumidor de videojocs, les dades recollides per diferents estudis mostren una realitat ben diferent. Segons l’Anuari 2019 de l’Associació Espanyola de Videojocs, hi ha més de sis milions de jugadores dones a l’Estat espanyol, un 42% del total. De la mateixa manera, hi ha dades que poden arribar a sorprendre, com que la franja d’edat amb més devoció no és la dels infants o adolescents, sinó la de 25 a 34 anys. Pel que fa a estudis d’escala europea, la Interactive Software Federation of Europe mostra que l’edat mitjana dels jugadors i jugadores és de 31 anys i que el 45% són dones. D’altra banda, les dones superarien els homes a l’hora de jugar en dispositius mòbils, amb un 51% de presència.

Una etiqueta i un espai

No obstant aquestes estadístiques, moltes persones no es veuen representades per l’etiqueta de *gamer*. “Jo hi jugo molt i soc jugadora, ja que em dedico a això, però no m’acabo de considerar *gamer* perquè té les connotacions negatives d’aquesta comunitat que exclou altra gent pel fet de jugar de forma més casual”, explica Sáez. De la mateixa manera, la redactora del portal Todas Gamers Ariadna Boladeras explica com, més que sentir-se representada o no per aquesta identitat, se sent qüestionada pel fet d’identificar-s’hi: “Soc *gamer*? Mereixo dir-me *gamer*? Al final et fan dubtar de si tens un espai o no, de si tens les qualitats necessàries i suficients perquè et posin aquesta etiqueta”.

Abans, el públic dels videojocs convivia en un entorn relativament tancat. Hi havia menys afició que ara i el fet de jugar era adoptat com un tret diferencial. Muriel comenta com, justament, alguns sectors *gamers* fan relats sobre com la societat els discriminava pel fet de ser considerats friquis. A banda d’això, la periodista especialitzada en videojocs Marta Trivi reflexiona sobre com “sembla que, de la mateixa manera que nosaltres percebíem els videojocs com un mitjà masculinitzat, els homes també tenien la percepció que només a ells els agradaven els videojocs”. Boladeras descriu una possible conseqüència d’aquest fet quan intenta explicar les reaccions d’alguns jugadors davant la visibilització de les *gamers* femenines: “Ho deuen sentir com una amenaça, com si els anéssim a prendre un lloc i espai que fos només seu”.

Els efectes d’una indústria

Alfonso Maté és cofundador del portal Gaymer.es, un mitjà de comunicació especialitzat en el qual es dona veu a persones del col·lectiu LGBTI. Segons Maté, la indústria i la publicitat del món del videojoc són els principals promotors d’aquesta figura hegemònica de jugador: “Veiem molt de bombo per la identitat *gamer*, per crear una música concreta, una vestimenta concreta, uns esdeveniments concrets per a un públic molt específic.

La indústria del videojoc
mou una grandíssima
quantitat de diners,
al mateix nivell que
les grans produccions
cinematogràfiques

Però s’estan deixant de banda altres realitats dins l’etiqueta. Els interessa vendre’t samarretes, marxandatge; vendre, vendre i vendre, i has de ser un *target* fàcil d’identificar”. Maté conclou que crear una identitat única és beneficiós encara que pugui semblar irracional.

La indústria del videojoc mou una grandíssima quantitat de diners, al mateix nivell que les grans produccions cinematogràfiques. El desenvolupament de *Grand Theft Auto V*, per exemple, va costar 265 milions de dòlars. És per aquesta gran inversió de capital que les productores actuen amb el fi d’assegurar les vendes i tracten el mínim possible temes polítics o polèmics. Fins fa pocs anys, per tant, era molt difícil trobar-se amb personatges o protagonistes fora de l’heteronormativitat. I, de la mateixa manera, dones i membres del col·lectiu LGBTI tenien poca representació dins la cultura *gamer*. Aquest fet es relacionaria amb una altra característica que Marta Trivi identifica amb el *gamer* prototípic, “persones que volen que el videojoc s’estanqui en l’entreteniment de superproduccions i no volen que s’experimenti”.

A l’hora de definir els *gamers*, Trivi assenyala que, “per una banda, els agrada que els videojocs siguin cada vegada més grans, que generin molts diners i siguin l’entreteniment número u”. En contraposició, també exposa com, des de certs sectors, es repudia la crítica cultural “perquè senten coses que no volen sentir, com que hi ha aspectes dolents als videojocs”. Trivi ho anomena “dualisme del *gamer*”: el fet que certs sectors defensin els videojocs com quelcom seriós i adult, mentre que no l’accepten com un producte cultural més enllà de l’entreteniment. Aquesta característica es pot observar clarament en les reaccions de certs *gamers* davant la inclusió de tesis i lectures polítiques d’alguns videojocs: “Estàs malalta. De veritat, quina vida més trista que deus haver tingut i probablement tens per realitzar articles d’aquesta índole”, comentaven a Ariadna Boladeras a propòsit de la seva darrera publicació sobre la sexualització d’alguns personatges femenins.

Identitat líquida

Gamer és un terme que comença amb una noció més o menys clara, dura i tancada del que representa. Però tal com destaca Daniel Muriel, és una identitat “que es va fragmentant, disolent i ampliant cada vegada més, degut a les formes o figuracions que es poden encarnar a l’hora de relacionar-se amb els videojocs”. En altres paraules, hi ha tantes formes de jugar

Una partida de Bingo al MaricCon de Bilbao 2018, la tercera trobada LGBTI+ per a aficionats als videojocs, rol i jocs de taula

Hi ha tantes formes de jugar que el fet de fer-ho està perdent significat com a identitat. El cert és que avui dia existeixen mil i un tipus de 'gamers'

que el fet de fer-ho està perdent significat com a identitat. El cert és que avui dia existeixen mil i un tipus de *gamers*. N'hi ha que juguen de manera esporàdica i es coneixen com a *casual gamers*. D'altres reneguen de l'etiqueta, tot i jugar usualment i tractar el videojoc com a art, a qui Muriel anomena *no-gamers culturals-intel·lectuals*. Fins i tot alguns col·lectius intenten reapropriar-se del terme *gamer* i en generen noves categories, com seria el cas de les *gaymers*, que relacionen la seva identitat LGBTI amb l'afició als videojocs.

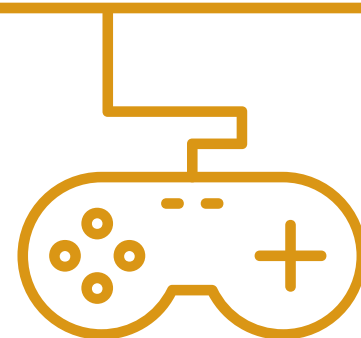
Finalment, com diu Trivi, "*gamer* és una etiqueta que ja no significa res", una forma d'identificar-se que "s'ha retocat tantes

Ariadna Boladeras, Todas Gamers
"Em feia la sensació que haves de tenir uns requisits necessaris per a tenir el prestigi de dir-te *gamer*"

Marta Trivi, periodista de videojocs
"Volen que el videojoc s'estanqui en l'entreteniment de superproduccions i no volen que s'experimenti"

Daniel Muriel, autor d'*Identidad gamer*
"La indústria i la premsa es van focalitzar de seguida en l'estereotip del jugador com un home blanc i heterosexual"

Alfonso Maté, cofundador de Gaymer.es
"La diversitat enriqueix no només el videojoc, sinó tota la indústria i la mateixa identitat *gamer*"

vegades que és insalvable". Per a moltes jugadores, la definició de *gamer* simplement ha de tornar-se més inclusiva i oblidar els vells estereotips. Gisela Vaquero, cofundadora de l'organització Women in Games España, identifica el *gamer* simplement com "una persona que juga a videojocs i hi té afició". I així mateix, Ariadna Boladeras considera que "mentre gaudeixis dels videojocs ja estàs formant part d'aquesta cultura". Una cultura del videojoc que, tot i arrossegat conceptes i conductes antiquades, cada dia s'enriqueix més a còpia d'abraçar persones i identitats més diverses. ●

Les veus del foc i de les pedres

El relat de Maria Ferotge | @DolcaFeraQ

El darrer cop que t'he vist ha estat fa unes hores, mentre l'asfalt es fonia sota la flama enmig del tercer vespre consecutiu de protestes, en la llavor d'una tardor que fa mesos es preveia que seria calenta. En un lateral de la manifestació, t'he enganxat picant amb el martell de la meva caixa d'eines contra el terra de la vorera, darrere d'un contenidor que cremava. I he observat com, tot seguit, reparties les llambordes trencades, com si fossin caramels, entre les persones que t'envoltaven. Caminàveu formant un mur de braços entrellaçats i de rostres tapats, alguns dels quals he reconegut malgrat les samarretes de màniga llarga lligades de tal manera que us cobrien la boca i el nas i les caputxes col·locades damunt del cap per protegir-vos del reconeixement visual del cabell i les orelles.

Quan he percebut que estaves a punt de llançar una pedra contra l'aparador d'una immobiliària, m'he precipitat on eres, t'he agafat pel braç i t'he recriminat amb un to molt enfadat:

–Filla, però què fas? Ostres, així no! –t'he dit tot abaixant-te una mica la caputxa.

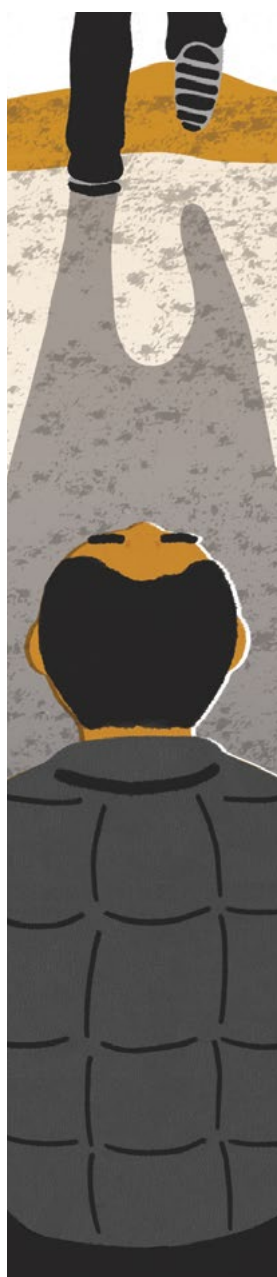
–Però què fas tu? Deixa'm! –m'has contestat, visiblement molesta, apartant la meva mà del teu braç.

–Si t'engampen, qui creus que haurà de pagar els vidres trencats, eh?

–Si no lluitem ara, no tindrem cap futur. I tu no ho entens perquè t'has acomodats amb les molles i la misèria que t'han donat! –has afirmat a la vegada que t'apujaves ràpidament la caputxa i em giraves l'esquena per continuar formant part d'aquell conjunt humà vestit de negre. Ja uns metres més enllà, he pogut sentir com cridaves: –Així sí, així sí!

De cop m'he adonat que t'havies convertit en una persona gran que volia emprendre el vol amb els seus propis valors, diferents dels meus. I així ha estat com he perdut el teu rastre, escolat entre el foc i entre les pedres.

Com he pogut perdre el control d'aquesta manera? Em pregunto, ara a casa, mentre em fixo que les agulles del rellotge del menjador marquen les dues de la matinada i encara no sé res més de tu. Malgrat que soc conscient de l'hora que és, crec haver perdut la noció de les hores, els minuts i els segons que porto esperant que apareguis rere la porta, i dels cops que t'he trucat al mòbil apagat.

/ TANIA VICEDO
@tanasillustration

Com no sé què carai haig de fer, decideixo aixecar-me del sofà i caminar pel passadís, on topo amb l'entrada de la teva intraspasable habitació. Hi resto una estona al davant, fins que em decideixo a abaixar el mànec i obrir el seu accés, tot desitjant que no et molesti haver vulnerat el teu dret a la intimitat.

Hi entro, encenc la llum i contemplo tota la cambra. El primer que em crida l'atenció és la presència del teu mòbil amb la bateria extreta en un racó de l'escriptori, que em resol el dubte sobre per què em resultava tan difícil localitzar-te. Toco amb el palmell de la mà els pòsters reivindicatius que tens a les parets i el tocadiscs que jo mateixa et vaig regalar, i n'abaixo el braç, fins que l'agulla frega el vinil de The Clash. La música comença a sonar. A poc a poc, em transporta a la meva pròpia dolça joventut rebel i m'arrenca un somriure inesperat. I no sé com, però em relaxo, m'assec i m'estiro al teu llit buit.

Des d'allà, tombo el meu cos a un costat i agafo una llibreta negra plena d'adhesius que reposa damunt de la tauleta de nit. M'acomodo els coixins i clico l'interruptor de la llumeta per poder llegir amb atenció el que hi ha escrit, on descobreixo una sèrie de dibuixos preciosos que mai m'has ensenyat, sota el títol "Per què nosaltres, que creïem que ho tindríem tot, avui preveiem un futur sense res?".

I mentre conèixer tot allò que fas i que ets em fa sentir-te a prop, piquen al timbre. Baixo corrents a obrir, i per desgràcia meva, no ets tu. És una amiga teva que em sona perquè ha vingut a casa alguna vegada. M'abraça fort i em conta que durant la marxa, en un moment de desconcert en què els antidisturbis han dispersat amb pilotes de foam, tu, que t'havies despistat del grup, t'has quedat sola davant la nostra policia, que ha aprofitat per colpejar una vegada i una altra el teu cos menut. Finalment, t'han emmanillat i t'han arrossegat per terra fins a l'interior de la furgoneta dels antidisturbis, que se t'han endut detinguda.

–Doncs anem a buscar-la ara mateix –li dic fent veure que mantinc la calma, mentre noto com des de l'estómac em bull una ràbia que em fa pensar que fins que no torni a sortir el sol que ens mereixem, ho cremaria tot i no tornaria a jutjar-te més. "Així, potser, també", em xiuxiueja la meva pròpia veu del foc i de les pedres. ●

112 pàgs.
10 €

MANIFEST

www.viruseditorial.net

SQUIM
Valérie Solanas

ressenyες

Quan tot s'esquerda i el temps s'atura

Èlia Riudavets | @EliaRiudavets

“Sena que ataba el reloj a las horas”, cantaven els Extremoduro a la cançó que dona títol a la nova novel·la de Marta Orriols, *Dolça introducció al caos*, i em sembla que és un bon resum del que s’hi retrata; aquell moment en què el temps s’atura, després que alguna cosa s’hagi esquerdat, i tot el que queda aleshores dins teu.

L’autora explora, un cop més, l’univers de la parella, i aquest cop ho fa a partir del tema de l’embaràs i la maternitat, enfocant-lo des d’una perspectiva poc habitual i absolutament necessària. Per a la Marta i el Dani, protagonistes d’aquesta història, tot va bé, fins que ella li comunica que està embarassada i que no vol tirar-ho endavant. Ell, que sí que hauria volgut ser pare, es veu abocat, aleshores, a un estat d’incomprensió i frustració, que acaba provocant que l’univers estable de la parella trontolli.

Orriols, com ja va fer a *Aprendre a parlar amb les plantes*, excel·leix un cop més en la construcció dels personatges i en la descripció acurada de les emocions

i els sentiments que els condueixen a dur a terme les seves accions. El retrat del món íntim de la parella, tant en plural com en singular, és petit i delicat, i permet a la lectora endinsar-se en els engranatges d’aquesta història construïda sobre un entramat de contradiccions.

A partir de salts temporals, els personatges se’ns presenten des de tota la seva complexitat, i els vivim de prop per mitjà de la tria (molt encertada) del punt de vista: un narrador múltiple que ens permet accedir a totes les perspectives del conflicte i llegir-les en primera persona. D’una banda, entenem la Marta, la seva fermeza i la seva decisió, i també la ràbia per la manca de comprensió d’aquell amb qui comparteix la vida; i de l’altra, entenem, tot i que només a estones, també el Dani, la seva frustració i els seus dimonis, que a vegades sembla que no li permeten veure gaire més enllà del que només ell necessita.

Dolça introducció al caos és una història sobre tot el que envolta la decisió de ser pares, i que tan sovint s’amaga. Els dubtes, les pors, les inseguretats, les renún-

LLIBRE
Dolça introducció al caos
Marta Orriols
Edicions del Periscopi, 2020
249 pàgines

cies personals i laborals que pot comportar i que no tothom està disposat a fer. La llibertat, en definitiva, de decidir. És una història sincera que ens posa entre les mans el relat, tan urgent com necessari, d’aquelles que prenen la determinació d’escapar d’allò que s’espera d’elles. ●

Reivindicació d’un feminisme medieval

Ferran Riera

Mara Aranda és una intèrpret que no ha parat des que va formar part dels grups Cendraires i L’Ham de Foc. Després, ja en solitari, va cantar la tradició valenciana i ha treballat el patrimoni musical sefardita. Però el seu últim disc té un altre rerefons: el tresor poètic de les *trobairitz* occitanes medievals.

El CD s’acompanya d’un llibret, en el qual es parla de la impossibilitat d’entendre l’activitat poètica d’aquestes aristòcrates des d’una perspectiva de gènere, ja que, a priori, l’única forma d’assimilar la seva obra és tenint en compte el codi cortès

de la *fin d’amor* dels trobadors, tot i que elles no disposaven dels mateixos marges d’actuació que ells. Però el discurs hegemònic d’aquesta *canço* no era del tot aplicable a les *trobairitz*, que no acceptaven els seus principis, sinó que els modificaven, desafiant els seus espais jeràrquics i transformant el paper assignat a la dona -i de pas, a l’home, és clar- fent ús dels procediments i la retòrica trobadorescs, però amb més ironia.

El disc inclou sis composicions cantades i tres temes instrumentals, en els quals destaca un sensacional con-

DISC
Trobairitz
Mara Aranda
Autoedició, 2019

junt format per quatre dones, entre elles Miriam Encinas, que toca molt acuradament instruments d’època. ●

Escapar del gris

Edu Abad Cabedo | @AbadEdu

VIDEOJOC
Every day the same dream
Molleindustria
2009
Plataformes:
Windows, Mac i Flash
Durada: 15-30 minuts

Al món dels videojocs estem acostumades a tenir objectius, recompenses i diferents nivells de dificultat. Però què passaria si tot això no hi fos? Seríem capaces de caminar a cegues sense saber si canviaria alguna cosa? I no és justament així, la vida real?

D’això mateix parla *Every day the same dream*, de l’estudi italià Molleindustria. Es tracta d’un videojoc senzill i sobri que s’apodera del llenguatge interactiu per llançar a la jugadora una sèrie de reflexions que no s’acostumen a tractar dins el sector. La repetició d’escenes i situacions és una peça clau mit-

jançant la qual es critica l’estereotip de vida i treball contemporanis, on la rutina i la individuació de les persones és el dia a dia i on els paisatges i entorns habituals només comprenen l’escala de grisos.

I podem escapar d’aquesta realitat? Hi ha alguna raó per la qual seguir endavant? Sense necessitat de diàleg i només requerint la implicació de la jugadora, *Every day the same dream* ens intenta donar-hi una resposta. L’estil de vida del protagonista fa que, de mica en mica, deixem de parar atenció als detalls, quan potser fer precisament el contrari és la manera d’escapar del gris. ●

“La mort de Marielle Franco és una mort col·lectiva”

Berta Camprubí | @bertacamprubi

Natasha Neri, activista pels drets humans al Brasil

Natasha Neri va néixer en un barri acomodat de Rio de Janeiro. Segons explica, va viure “en una bombolla” fins que va conèixer la situació de les perifèries de la seva ciutat i va treballar com a periodista, quan es va adonar que l'objectivitat no existia. Estudiar un màster en antropologia per entendre des d'una altra perspectiva les realitats que narrava i la realització del documental *Letal* –en el qual denuncia la violència exercida per les Unitats de Policia Pacificadora (UPP) a les favelas carioques–, la van acabar de convertir en una activista pels drets de les víctimes de violència d'estat. Actualment treballa amb Amnistia Internacional i la seva tasca i el seu discurs se centren a acompanyar les mares dels més de 16.000 joves de favela assassinats per la policia des de l'any 2002; mares que no han trobat justícia a través de les institucions però que han creat un procés col·lectiu que ahora les ajuda a sanar.

En el 98% dels casos de joves assassinats per la policia a les favelas no hi ha un procés judicial. On continua la cerca de justícia de les seves mares?

Des de la perspectiva de la memòria, tenint presència als carrers i als mitjans de comunicació, és una manera de recordar, és una manera d'accedir a la justícia, però a una altra mena de justícia. Aconseguir que es condemni els policies és molt difícil. Del 2% dels casos que van als jutjats, molt pocs surten amb condemna. Com que les institucions de justícia no fan la seva feina, qui fa el control extern? Són les mares, són els moviments socials de favela, són els moviments negres; ells són els que tenen un rol central per intentar que l'Estat no pugui continuar amb aquest procés social de genocidi sense investigació dels casos. Si les mares no hi són, hi ha molta menys pressió, i això és una dada acadèmica.

En el documental *Letal* apareix Marielle Franco. Quin missatge creus que ha deixat a la lluita de les mares?

La Marielle no surt en més escenes de la nostra pel·lícula perquè estava sempre al nostre costat. Va ser una gran militant de la lluita de les dones negres i donava tot el seu suport a la lluita de les mares, als tribunals, als carrers. La seva mort està relacionada amb el pitjor de les milícies que dominen Rio de Janeiro. Tenim una investigació d'enguany que ha demostrat que el 33% de Rio està dominat per les milícies. I al matar Marielle van matar la lluita pels drets LGTBI, la lluita de la favela, la lluita de les víctimes de l'Estat; van matar una dona negra en política, van matar una dona que podria haver arribat a ser alcaldessa, van matar un somni. La mort de Marielle és una mort col·lectiva.

I també va ser un cop dur per a les mares.

Ana Paula Oliveira, la mare del Jonathan –jove assassinat per les UPP–, després de la mort de Franco va sortir a les grans protestes que va haver-hi a tot

el país i va dir: “Marielle ha sigut com una mare per a les mares de les víctimes d'estat i ara s'ha tornat una filla”, i va assegurar que ara elles lluitarien per la memòria dels seus fills i la de Marielle Franco.

La policia que assassina joves de la favela es fa dir Unitat de Policia Pacificadora. Què creus que és la pau per l'Estat brasiler?

No hi ha pau amb armes. No hi ha pau amb por. Van preguntar a les habitants de favela si volien les UPP? No. Els van preguntar què és per elles la pau? Sens dubte, no és tenir la policia a la favela, perquè la seva presència allà ha empitjorat el nivell de violència. Posar més fusells per aconseguir la pau no té cap sentit. La guerra contra les drogues col·loca la policia contra els joves negres que treballen en el tràfic. I aquest model també fomenta la corrupció policial. Així fan diners, maten per guanyar diners, els cossos negres són una moneda per l'Estat. Pau significa més armes, més conflicte.

La majoria de persones assassinades per la policia són negres. Hi ha vincle amb el moviment Black Lives Matter dels Estats Units?

El 79,2% dels homicidis perpetrats per l'Estat són de persones negres.

Vam tenir quatre milions de negres esclaves al Brasil, el país que més esclavatge va tenir del món. Avui, la seguretat pública està basada en un model de repressió contra la població negra i això ha de canviar. Si no ho canviem, seguirem amb aquest genocidi. Per exemple, el dia abans del Dia de la Consciència Negra –20 de novembre–, en memòria del líder Zumbi dos Palmares, van matar un home negre a dins d'un supermercat Carrefour, però no va passar com amb George Floyd, que tothom va sortir al carrer. El racisme és molt fort, tenim una anestèsia col·lectiva. Després del Black Lives Matter, els dos moviments s'han connectat i ja tenim en marxa la campanya #VidasNegrasImportam, però, com deia Angela Davis, “el racisme no només s'ha de reconèixer, s'ha de ser antiracista”. ●